

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Matej Auxt

**Činnost poskytovatelův platobných služieb pri potláčaní
legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu**

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Dátum vypracovania práce: 18.11.2014

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som diplomovú prácu spracoval samostatne a v zozname uviedol všetku použitú literatúru. Práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe 18.11.2014

Matej Auxt

Pod'akovanie:

Ďakujem vedúcemu práce JUDr. Petrovi Kotábovi, Ph.D. za podnetné rady, metodické vedenie a poskytnutý čas, ktoré významne prispeli k vypracovaniu tejto práce.

Obsah

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK.....	1
ÚVOD	3
1 VSTUP DO PROBLEMATIKY	5
1.1 Legalizácia výnosov z trestnej činnosti.....	5
1.1.1 Pojem	5
1.1.2 Definícia	5
1.1.3 Rozsah problému	7
1.1.4 Fázy a metódy legalizácie výnosov z trestnej činnosti	8
1.1.5 Dôsledky legalizácie výnosov z trestnej činnosti	9
1.1.5.1 Ekonomické dôsledky	9
1.1.5.2 Spoločenské dôsledky	11
1.2 Financovanie terorizmu	11
1.2.1 Pojem	11
1.2.2 Definícia	12
1.2.3 Rozdiel medzi financovaním terorizmu a praním špinavých peňazí	13
2 POSKYTOVANIE PLATOBŇÝCH SLUŽIEB.....	14
2.1 Platobné služby	14
2.1.1 Právny rámec	14
2.1.2 Pojmy platobný styk a platobné služby	14
2.1.2.1 Platobný styk.....	14
2.1.2.2 Platobná služba.....	16
2.1.3 Platobné služby.....	16
2.2 Poskytovatelia platobných služieb	18
2.2.1 Bankoví poskytovatelia.....	19
2.2.2 Nebankoví poskytovatelia platobných služieb.....	21
2.2.3 ČNB ako poskytovateľ platobných služieb.....	24
2.2.4 Vydavatelia elektronických peňazí	24
2.2.5 Poskytovanie platobných služieb ďalšími osobami	24
3 ZÁKLADNÉ AML/CFT KONŠTRUKCIE.....	27
3.1 Povinná osoba	27

3.2	Podozrivý obchod	28
3.3	Skutočný majiteľ	29
3.4	Politicky exponovaná osoba	31
4	AML/CFT OPATRENIA PODĽA ZLEGV	33
4.1	Konkrétne opatrenia	33
4.1.1	Identifikácia klienta	33
4.1.1.1	Povinnosť identifikácie	34
4.1.1.2	Vykonávanie identifikácie.....	34
4.1.1.3	Sprostredkovaná identifikácia klienta	37
4.1.1.4	Výnimky z povinnosti identifikácie a kontroly klienta	39
4.1.2	Kontrola klienta	40
4.1.3	Oznámenie podozrivého obchodu.....	41
4.1.4	Odloženie splnenia príkazu klienta	43
4.1.5	Neuskutočnenie obchodu	44
4.2	Administratívne opatrenia	45
4.2.1	Povinnosť uchovávanía údajov a kópií dokladov	45
4.2.2	Povinnosť poskytovať údaje a informácie	46
4.2.3	Povinnosť mlčanlivosti	46
4.3	preventívne opatrenia	47
4.3.1	System vnútorných zásad.....	47
4.3.2	Povinné školenie zamestnancov	49
5	OSTATNÉ AML/CFT OPATRENIA	51
5.1	Opatrenia vyplývajúce z Nariadenia 1889/2005	51
5.2	Opatrenia vyplývajúce z Nariadenia 1781/2006	52
5.2.1	Povinnosti poskytovateľov platobných služieb.....	52
5.2.2	Výnimky	53
5.2.3	Špecifiká národných úprav	54
5.3	Opatrenia vyplývajúce zo zákona č. 254/2004 Sb.	56
	ZÁVER	57
	ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	60

Právne predpisy	60
Literatúra.....	61
Iné dokumenty.....	62
ABSTRAKT	64
ABSTRACT	64

Zoznam použitých skratiek

AML	Anti-money laundering
AML Smernica	Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2005/60/ES o predchádzaní zneužitia finančného systému k praniu peňazí a financovaniu terorizmu
BankZ	Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
CFT	Combatting the financing of terrorism
ČNB	Česká národní banka
ČNBZ	Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
Dohovor Rady Európy	Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávání, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu
FATF	Financial Action Task Force
FAÚ MFČR	Finanční analytický útvar Ministerstva financí České republiky
KYC	Know your customer
Medzinárodný Dohovor	Medzinárodný dohovor o potlačaní financovania terorizmu, vyhlásený v zbierke medzinárodných zmlúv pod č. 18/2006 Sb.m.s
ML	Money laundering
Nariadenie 1781/2006	Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 z 15. novembra 2006 o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov
Nariadenie 1889/2005	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 z 26. októbra 2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva
Palermský dohovor	Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu vyhlásený v zbierke medzinárodných zmlúv pod č. 75/2013 Sb.m.s.
PEP	Politicky exponovaná osoba
TZ	Zákon č 40/2009 Sb., trestní zákoník
UNODC	Úrad OSN pre drogy a kriminalitu

Vyhláška č. 141/2011 Sb.	Vyhláška ČNB č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu
Vyhláška č. 281/2008 Sb.	Vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
Viedenský dohovor	Dohovor OSN o boji proti nezákonnému obchodování s narkotikami a psychotropnými látkami, vyhlášený v zbirke zákonov vyhlášený pod č. 462/1991 Sb.
ZlegV	Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
ZOPH	Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
ZPMS	Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí
ZPS	Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku
ZSÚD	Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Legalizácia výnosov z trestnej činnosti a financovanie terorizmu sú mimoriadne škodlivé fenomény ohrozujúce celú spoločnosť a často i stabilitu celých krajín. Ekonomické dôsledky legalizácie výnosov z trestnej činnosti sú ťažko vyčísliteľné. Je však nepochybné, že pranie špinavých peňazí zásadne poškodzuje finančný systém i reálnu ekonomiku. Narušuje dôveru vo finančný trh, podnecuje podvodné aktivity a obmedzené ekonomické zdroje odkláňa do neproduktívnych investícií. Legalizácia výnosov z trestnej činnosti nepriamo podporuje kriminalitu, tým, že zaisťuje že trestná činnosť sa jej páchatelom vypláca a poskytuje zdroje na rozvoj trestnej činnosti, z ktorej legalizované prostriedky pochádzajú.

Rovnakú mieru nebezpečnosti vykazujú i financovanie terorizmu. Terorizmus formou systematického páchania násilia ničí ľudské životy a majetkové hodnoty a rozkladá základy spoločnosti. Terorizmus predstavuje mimoriadnou hrozbou pre národnú bezpečnosť jednotlivých krajín. Bezpečnostné opatrenia slúžiace ako priama ochrana proti tomuto nebezpečnému javu sú mimoriadne nákladné. Oveľa účinnejším nástrojom je preto sústavné odčerpávanie zdrojov financovania terorizmu.

Efektívne opatrenia proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu ktoré úspešne pomáhajú potláčať tieto fenomény sú preto nie len morálnou povinnosťou ale i ekonomickou nutnosťou. Boj proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu je nesmierne dôležitý i ako boj proti predikatívnej trestnej činnosti, z ktorej nelegálne výnosy pochádzajú a zásah proti plánovaným násilným aktom teroru. Efektívna politika proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu navyše inšpiruje a posilňuje ďalšie pozitívne prvky riadnej správy verejných vecí. Každá dobre fungujúca spoločnosť má preto nepochybne záujem na uplatňovaní účinných opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Cesta od peňažných prostriedkov od ich nelegálneho zdroja, často krát i v prípade financovania terorizmu spočívajúceho v trestnej činnosti, až k ich konečnému včleneniu do legítimnej hospodárskej sféry prípadne k ich konečnému účelu v rámci financovania terorizmu samozrejme nie je priamočiara. Všetky schémy legalizácie výnosov z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu sú závislé na množstve najrôznejších peňažných prevodov. „Práči“ uskutočňujú početné transakcie s cieľom zahladiť všetky stopy po presunoch nelegálne získaného majetku. Pri financovaní terorizmu naopak páchatelia usilujú o zatajenie konečného účelu použitia peňažných prostriedkov. Pri legalizácii výnosov z trestnej činnosti a pri financovaní terorizmu sa preto využíva veľký počet a široké spektrum

platobných služieb. Páchatelia s úmyslom sťažiť sledovanie finančných tokov zámerne do svojej činnosti zapájajú mnohých poskytovateľov.

Najvýznamnejšie subjekty finančného trhu sú tradične banky. Sektor poskytovateľov platobných služieb je oproti bankovému sektoru takmer zanedbateľný. Avšak z pohľadu legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu banky nie sú dôležité pre svoje najtypickejšie oprávnenie k prijímaniu vkladov a poskytovaniu úverov. Pri týchto činnostiach sú aj banky a ďalšie inštitúcie finančného trhu zneužívané hlavne k prevodom peňažných prostriedkov a teda ako poskytovatelia platobných služieb. Kľúčovým sa preto v úsilí o potlačanie legalizácie výnosov z trestnej činnosti financovania terorizmu javí zameranie sa práve na oblasť poskytovania platobných služieb.

Z uvedeného dôvodu som si ako tému diplomovej práce zvolil práve túto tému. Cieľom diplomovej práce je popis a analýza jednotlivých opatrení poskytovateľov platobných služieb namierených na potlačanie legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Rovnako tak sa pokúsim o posúdenie účinnosti niektorých opatrení prípadne vyhodnotenie ich ďalších dopadov na subjekty, ktoré majú povinnosť ich uplatňovať. V prípade, že niektoré opatrenie budem považovať za nedostatočne účinné alebo nadmerne zaťažujúce dotknuté subjekty, budem sa snažiť navrhnúť iné riešenie *de lege ferenda*.

V prvej kapitole sa pokúsim obsiahnuť definíciu legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu lepšie priblížiť základy tejto problematiky. V druhej kapitole detailnejšie rozoberiem oblasť platobných služieb a poskytovateľov platobných služieb. Následne v tretej kapitole predstavím kľúčové konštrukcie využívané pri opatreniach namierených proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. Štvrtá kapitola sa bude zameriavať na jednotlivé konkrétne opatrenia proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, povinnosť uplatňovať ktoré vyplýva zo zákona č. 253/2008 Sb. Piata kapitola pojedná o opatreniach, ktoré sú zakotvené v ďalších domácich alebo priamo aplikovateľných európskych právnych predpisoch.

1 Vstup do problematiky

Legalizácia výnosov z trestnej činnosti a financovanie terorizmu predstavujú v mnohých krajinách zásadný problém z pohľadu ich prevencie, odhaľovania a potlačania. Pri týchto činnostiach totiž dochádza k uplatneniu dômyselných techník, zahŕňajúcich využitie rôznych druhov finančných inštitúcií, viacnásobných finančných transakcií, využívanie služieb sprostredkovateľov, schránkových spoločností, transferov finančných prostriedkov do, cez a z viacerých krajín alebo jurisdikcií, využitie rozličných finančných inštrumentov alebo iných uchovávateľov hodnôt.

1.1 Legalizácia výnosov z trestnej činnosti

1.1.1 Pojem

V súvislosti s pojmom legalizácia výnosov z trestnej činnosti dochádza často taktiež k používaniu pojmu „pranie špinavých peňazí“¹ z anglického „money laundering“. Podľa môjho názoru však pojem pranie špinavých peňazí navodzuje dojem, že výnosy z trestnej činnosti musia mať formu peňažných prostriedkov. Môžu nimi samozrejme byť akékoľvek aktíva získané trestnou činnosťou, napríklad cenné papiere alebo drahé kovy a iné komodity. Pojem legalizácia výnosov z trestnej činnosti preto považujem za obsahovo presnejší a v texte diplomovej práce budem tento pojem uprednostňovať. Z anglického „money laundering“ však vznikla často používané skratky „**ML**“ pre legalizáciu výnosov z trestnej činnosti a „**AML**“ pre úsilie o potlačanie legalizácie výnosov z trestnej činnosti. Tieto skratky podobne ako skratka „**CFT**“ označujúca úsilie o potlačanie financovania terorizmu, sa taktiež budú vyskytovať v texte diplomovej práce.

1.1.2 Definícia

Definovať legalizáciu výnosov z trestnej činnosti možno viacerými spôsobmi. Zjednodušene ide o proces, ktorého cieľ je zakrytie nezákonného pôvodu majetku získaného spáchaním protiprávneho činu. Rôzne definície tohto pojmu obsahujú mnohé dokumenty. Zákon č. 253/2008 Sb. o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu („**ZLegV**“), kľúčový právny predpis v oblasti potlačania legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu v Českej republike vo svojom ustanovení § 3 ods. 1 definuje legalizáciu výnosov z trestnej činnosti ako „*konanie sledujúce zakrytie*

¹ Oba pojmy majú rovnaký význam a sú vzájomne zameniteľné. Medzinárodné dokumenty a dokumenty EÚ využívajú väčšinou pojem „pranie špinavých peňazí“ (Vid' napríklad 40 odporúčaní FATF, alebo Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu). V právnom poriadku Českej republiky sa však stretávame s pojmom „legalizácia výnosov z trestnej činnosti“.

nezákonného pôvodu akejkoľvek ekonomickej výhody vyplývajúcej z trestnej činnosti s cieľom vzbudiť zdanie, že ide o majetkový prospech nadobudnutý v súlade so zákonom...“ a uvádza demonštratívny zoznam takýchto činností. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník („**TZ**“) v definuje vo svojom ustanovení § 216 skutkovú podstatu trestného činu legalizácie výnosov z trestnej činnosti obdobne, ako konanie spočívajúce v „*zastieraní pôvodu alebo inom úsilí, aby bolo podstatne sťažené alebo znemožnené zistenie pôvodu veci alebo inej majetkovej hodnoty, ktorá bola získaná trestným činom... alebo získaná za vec alebo majetkovú hodnotu, ktorá bola získaná trestným činom*“.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2005/60/ES o predchádzaní zneužitia finančného systému k praniu peňazí a financovaniu terorizmu („**AML Smernica**“) je vo svojej definícii menej abstraktná ako ZLegV a pri definovaní pojmu prania peňazí vychádza z Dohovoru Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu („**Dohovor Rady Európy**“). Dohovor Rady Európy výslovnú definíciu legalizácie výnosov z trestnej činnosti neobsahuje, avšak svojich signatárov zaväzuje ku kriminalizovaniu prania špinavých peňazí. Oba dokumenty používajú takmer zhodnú konštrukciu a pranie špinavých peňazí definujú vymedzením konkrétnejších činností vykonávaných úmyselne vo vzťahu k majetkom pochádzajúcemu z trestnej činnosti: a) premena alebo prevod; b) zatajenie alebo zakrytie povahy, zdroja atd.; c) nadobúdanie, držanie alebo užívanie; d) účasť na predchádzajúcich činnostiach.

Finančná akčná skupina („**FATF**“)², ktorá je uznávaná ako medzinárodný určovateľ noriem v oblasti boja proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, vyzýva vo svojich 40 odporúčaniach³ jednotlivé krajiny, aby trestne postihovali legalizáciu výnosov z trestnej činnosti na základe Dohovoru OSN o boji proti nezákonnému obchodovaniu s narkotikami a psychotropnými látkami z r. 1988⁴ („**Viedenský dohovor**“) a Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu z r. 2000⁵ („**Palermský**“).

² Financial Action Task Force (Finančná akčná skupina – alebo „**FATF**“) je medzinárodná medzivládna organizácia, majúca celosvetový vplyv pri vytváraní štandardov a hodnotení jurisdikcií v oblasti potlačania legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. FATF bola založená v roku 1989. V roku 1990 vydala tzv. 40 odporúčaní v boji proti praniu špinavých peňazí, ktoré boli v roku 2001 doplnené o 9 zvláštnych odporúčaní v boji proti financovaniu terorizmu. 40+9 odporúčaní bolo niekoľko krát revidovaných, naposledy v roku 2012 do súčasnej podoby 40 odporúčaní, ktoré v sebe zahŕňajú pôvodných 40+9 a zameriavajú sa aj na korupciu a daňovú trestnú činnosť.

³ FATF Recommendations (Odporúčania FATF) – dokument vydaný a revidovaný FATF obsahujúci 40 odporúčaní pre účinné potlačanie legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Vid' poznámku č. 2. Posledné vydanie 40 odporúčaní: FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations. 2012, 128 s. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24].

⁴ V zbierke zákonov vyhlásený pod č. 462/1991 Sb.

⁵ V zbierke medzinárodných zmlúv vyhlásený pod č. 75/2013 Sb.m.s.

dohovor⁶). Oba dokumenty využívajú zhodnú konštrukciu definície, s tým rozdielom, že Viedenský dohovor, ktorý bol prijatý skôr obmedzuje okruh činností, z ktorých môžu legalizované výnosy pochádzať na oblasť svojej pôsobnosti, teda na obchod s narkotikami a psychotropnými látkami. Za legalizáciu výnosov z trestnej činnosti v zmysle Palermského dohovoru a tým aj 40 odporúčaní FATF sa teda považuje úmyselná „*premena alebo presun majetku s vedomím, že taký majetok je príjmom z trestnej činnosti, na účel zatajenia alebo zastretia nelegálneho pôvodu tohto majetku...; zatajenie alebo zastretie skutočnej povahy, zdroja, umiestnenia, nakladania, pohybu alebo vlastníctva, alebo práv k majetku s vedomím, že takýto majetok je príjmom z trestnej činnosti; nadobudnutie, držba alebo užívanie majetku s vedomím v čase jeho prijatia, že takýto majetok je príjmom z trestnej činnosti.*”

1.1.3 Rozsah problému

Legalizácia výnosov z trestnej činnosti má zo svojej povahy sklon k utajovaniu a nie je jednoduché ju podrobiť štatistickej analýze. Jej páchatelia samozrejme nedokumentujú rozsah ich činnosti a nezvereňujú svoje zisky. Navyše často k nej dochádza na globálnej úrovni, s využitím rozdielnej AML legislatívy v mnohých jurisdikciách. Spoľahlivé odhady rozsahu legalizácie výnosov z trestnej činnosti sú preto zriedkavé. Podľa odhadov úradu OSN pre drogy a kriminalitu („UNODC“) celková svetová hodnota výnosov z trestnej činnosti v roku 2009 činila približne 2,1 bilióna USD čo predstavuje asi 3,6 % tohoročného celosvetového HDP.⁶ UNODC ďalej odhaduje, že z tejto sumy mohlo byť zlegalizované až 70% čiže približne 1,6 bilióna USD teda zhruba 2,7 % celosvetového HDP⁷. Uvedené odhady sú konzistentné s predchádzajúcimi, často citovanými odhadmi Medzinárodného menového fondu z roku 1998⁸, ktorý vtedajší objem zlegalizovaných výnosov z trestnej činnosti odhadol na 2 – 5 % celosvetového HDP.

Jedným zo základných princípov a zároveň jedným z najúčinnějších prostriedkov boja proti trestnej činnosti je zaistenie toho, aby sa trestná činnosť jej páchatelom ekonomicky nevyplácala. Odčerpávanie výnosov z trestnej činnosti formou konfiškácie, znemožnenia integrácie do legálnej ekonomiky, alebo spôsobenie vysokej nákladovosti tejto integrácie je preto nesmierne dôležité.

⁶ ÚRAD OSN PRE DROGY A KRIMINALITU (UNODC). Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. 2011, Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf [cit. 2014-11-24] s.127.

⁷ ÚRAD OSN PRE DROGY A KRIMINALITU (UNODC). Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. 2011, Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf [cit. 2014-11-24] s.7.

⁸ ÚRAD OSN PRE DROGY A KRIMINALITU (UNODC). Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report. 2011, Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf [cit. 2014-11-24] s.7.

1.1.4 Fázy a metódy legalizácie výnosov z trestnej činnosti

Najrozšírenejší popis procesu legalizácie výnosov z trestnej činnosti pozostáva z troch fáz: umiestnenie, rozvrstvenie a integrácia. V prvej fáze, umiestnení, dochádza k fyzickému umiestneniu nelegálne získaných peňažných prostriedkov do finančného systému. Deje sa tak prostredníctvom hotovostných vkladov na bankové účty, alebo nákupom obchodovateľných cenných papierov. V tejto fáze je jedným z najúčinnějších AML opatrení stanovenie limitov, pri dosiahnutí alebo prekročení ktorých vzniká povinnosť identifikácie alebo kontroly zákazníka.

Najčastejšie využívané metódy legalizácie výnosov z trestnej činnosti zamerané na vyhnutie sa povinnosti identifikácie alebo kontroly zákazníka sú využívanie spoločnosti, ktoré fungujú ako tzv. „biele kone“ a štruktúrovanie vkladov. Biely kôň je spoločnosť vykonávajúca legitímnu činnosť, avšak jej skutočný účel je legalizácia nezákonných výnosov pochádzajúcich z iných zdrojov, ktoré sú pridružené k výnosom z činnosti bieleho koňa. Biele kone najčastejšie vykonávajú činnosť v odvetví, pre ktoré je typické vysoké množstvo hotovostných transakcií. K samotnému umiestneniu legalizovaných prostriedkov potom dôjde tým, že tržby bielych koní sú umelo navýšené o tieto legalizované prostriedky.

Štruktúrovanie vkladov, známe tiež pod anglickým názvom „smurfing“ predstavuje opakované hotovostné vklady na bankový účet, z cieľom rozdeliť celkovú sumu legalizovaných prostriedkov na menšie časti, vklad ktorých nezakladá povinnosť identifikácie zákazníka. Štruktúrovanie vkladov môže vykonávať buď jedna alebo viac osôb počas dlhšieho časového obdobia a môžu k tomu využívať jeden alebo viac bankových účtov.

V ďalšej fáze, rozvrstvení, dochádza k zamaskovaniu pôvodu výnosov z trestnej činnosti, teda zdanlivému oddeleniu nezákonne získaných prostriedkov od ich pôvodného zdroja. Pre fázu rozvrstvenia je typická realizácia veľkého množstva finančných transakcií a medzi najčastejšie využívané metódy v tejto fáze patria: využívanie schránkových spoločností; presúvanie peňažných prostriedkov do cudziny, hlavne do daňových rajov s prísnyim režimom bankového tajomstva; a využívanie neoficiálnych systémov prevodu peňažných prostriedkov.

Schránkové spoločnosti známe tiež ako tzv. „shell companies“ sú v AML kontexte spoločnosti, ktoré existujú len formálne, teda neprevádzkujú žiadny podnik, nemajú žiadnych zamestnancov ani nevyužívajú žiadne obchodné priestory a ich jediným účelom je legalizácia výnosov z trestnej činnosti. Výnosy z trestnej činnosti prijímajú ako platbu za fiktívny tovar alebo služby a vydávajú falošné faktúry. K inkorporácii schránkových spoločností sa

využívajú jurisdikcie s neprehľadnými alebo neexistujúcimi obchodnými registrami prípadne tzv. „nominee“⁹ majitelia a štatutárne orgány.

Daňové raje a krajiny s prísnyim režimom bankového tajomstva sa využívajú z dôvodu prerušenia stopy presunov finančných prostriedkov. Finančné inštitúcie v takýchto jurisdikciách nespolupracujú so zahraničnými vyšetrovacími orgánmi vôbec, prípadne poskytujú informácie o svojich zákazníkoch len na základe príkazu súdu alebo domáceho regulátora, čo značne sťažuje proces sledovania presunov výnosov z trestnej činnosti.

Neoficiálne systémy prevodu peňažných prostriedkov¹⁰ sa skladajú zo siete vzájomne prepojených sprostredkovateľov, ktorý na príkaz zákazníka zabezpečia presun finančných prostriedkov medzi jednotlivými krajinami, a to takým spôsobom, že predídu využitiu oficiálneho sektoru platobných služieb. Pre tieto systémy je charakteristické, že prevádzané finančné prostriedky fyzicky nepresúvajú, vzájomné zúčtovanie medzi sprostredkovateľmi prebieha až po dlhšom čase a vedené záznamy a spôsoby overovania totožnosti zákazníkov sú neformálne. Neoficiálne systémy prevodu peňažných prostriedkov sú založené na vzájomnej dôvere sprostredkovateľov a často sa vyznačujú rodinnými vzťahmi medzi jednotlivými sprostredkovateľmi.

Poslednou fázou legalizácie výnosov z trestnej činnosti je integrácia, teda návrat v tejto fáze už zdanlivo zlegalizovaných finančných prostriedkov, ktorých pôvod v trestnej činnosti nie je možné preukázať späť k páchatelom trestnej činnosti. Taktiež existuje viac spôsobov ako môže dôjsť k integrácii zlegalizovaných príjmov do ekonomiky, pričom pre páchatelov je opäť dôležité hlavne to, aby nevzbudili pozornosť. Integrácia najčastejšie prebieha formou investícií alebo nákupom luxusných statkov alebo umenia.

1.1.5 Dôsledky legalizácie výnosov z trestnej činnosti

1.1.5.1 Ekonomické dôsledky

Aj napriek tomu, že je zložité určiť presný rozsah účinkov legalizácie výnosov z trestnej činnosti je nepochybné že ide o škodlivý a nebezpečný fenomén. Z ekonomických dôsledkov je významný hlavne jej vplyv na príjmovú distribúciu a tvorbu tržných cien. Výnosy z trestnej činnosti predstavujú umelý dopyt po určitých statkoch deformujúci ich

⁹ Tzv. „nominee služby“ znamenajú poskytovanie fyzických osôb, ktoré za pravidelný ročný poplatok pre účely verejných registrov formálne zastávajú funkcie štatutárnych orgánov prípadne majiteľov zapísaných spoločností, pričom fakticky činnosť spoločnosti riadi skutočný majiteľ, ktorý zostáva v anonymite.

¹⁰ Najznámejší neformálny systém prevodu peňažných prostriedkov pochádza z oblasti blízkeho východu a nazýva sa *Hawala*. Ďalšie podobné neformálne systémy sa vytvorili aj v iných oblastiach sveta a to napríklad: *Hundi* (India); *Fei ch'ien* (Čína); *Phoe kuan* (Thajsko); *Black Market Peso Exchange* (Južná Amerika).

tržnú cenu.¹¹ Výnosy z trestnej činnosti sú za účelom ich legalizácie ďalej často pridružené k legálnym ziskom bielych koní. Tieto spoločnosti sú so svojim prístupom k veľkému množstvu peňažných prostriedkov pochádzajúcich z trestnej činnosti z hľadiska financovania dotované a majú možnosť vytvárať ponuku statkov s nižšou než trhovou hodnotou. Finančne dotované biele kone preto obmedzujú hospodársku súťaž a prispievajú k vytemňovaniu súkromného sektora zločineckými organizáciami.¹²

Ďalším negatívnym ekonomickým dôsledkom je podlamovanie dôvery vo finančný trh, ku ktorému môže dôjsť hneď niekoľkými spôsobmi. Subjekty spojené s nelegálnymi aktivitami poškodzujú reputáciu iných podobných subjektov,¹³ či už ide, osoby podnikajúce v určitom odvetví, v určitej geografickej oblasti, prípadne zahraničné osoby vo všeobecnosti. Výnosy z trestnej činnosti a finančné prostriedky smerujúce na financovanie teroristických aktivít nie je možné považovať za stabilný zdroj financovania. Môžu byť jednak predmetom náhleho odčerpania prostredníctvom prevodu alebo výberu v hotovosti v reakcii na mimo tržné faktory a ďalej prípadnej konfiškácie v súvislosti s AML a CFT opatreniami. Finančné inštitúcie spravujúce takéto prostriedky sa vystavujú vyššiemu riziku úverovej angažovanosti prípadne riziku likvidity.

Keďže problém zločinu, ilegálnej ekonomiky a s nimi súvisiacej legalizácie výnosov z trestnej činnosti je tak rozsiahly, musí byť braný do úvahy aj pri vytváraní makroekonomických stratégií. Neschopnosť presne zistiť rozsah čiernej ekonomiky, skresľuje ekonomické ukazovatele a komplikuje hospodársku politiku vlád a centrálnych bánk.¹⁴ Výnosy z trestnej činnosti ďalej znižujú daňovú základňu, čím znižujú celkový výber daní a znásobujú svoj nepriaznivý vplyv na jednotlivé ekonomiky.¹⁵

Legalizácia výnosov z trestnej činnosti je spôsobilá taktiež nepriaznivo ovplyvniť menu, prípadne zvýšiť riziko menovej nestability. Môže mať za následok nevysvetliteľné zmeny v dopyte po peniazoch, zvýšenú volatilitu medzinárodných tokov kapitálu a úrokových mier.¹⁶ Neriadi sa totiž tržnými princípmi založenými na vyhľadávaní ekonomicky najvýhodnejšej alternatívy, ale vyhľadáva prostredie kde sa minimalizuje riziko jej odhalenia.

¹¹ QUIRK, Peter J. Macroeconomic implications of money laundering. *Trends in Organized Crime*. 1997, roč. 2, č. 3, s. 10-14.

¹² GRAYCAR, Adam a Peter N GRABOSKY. *Money laundering in the 21st century: risks and countermeasures : seminar held on 7 February 1996, Canberra, Australia*. Canberra: Australian Institute of Criminology, 1996, Research and public policy series, no. 2. ISBN 06-422-4011-6. s. 31.

¹³ QUIRK, Peter J. Money laundering: muddying the macroeconomy. *Finance & Development* 1997, roč. 34, č. 1; s. 8.

¹⁴ QUIRK, Peter J. Macroeconomic implications of money laundering. *Trends in Organized Crime*. 1997, roč. 2, č. 3, s. 10-14.

¹⁵ MCDOWELL, John; NOVIS Gary. The Consequences of Money Laundering and Financial Crime. *An Electronic Journal of the U.S. Department of State*; s. 8.

¹⁶ QUIRK, Peter J. Money laundering: muddying the macroeconomy. *Finance & Development* 1997, roč. 34, č. 1; s. 8.

1.1.5.2 Spoločenské dôsledky

S legalizáciou výnosov z trestnej činnosti sú spojené významné spoločenské riziká a náklady. Napomáha tomu aby sa zločin vyplácal. Okrem toho, že páchatel'om umožňuje pokračovať v ich trestnej činnosti môže byť zdrojom legitimacy a niekedy dokonca aj rešpektu tých najnečestnejších v spoločnosti. Spôsobuje nepriaznivú distribúciu príjmov, odoberá ekonomickú silu poctivých daňových poplatníkov a presúva ju do rúk zločincov. S využívaním alebo zneužívaním tejto ekonomickej sily prichádza ďalšie množstvo spoločenských problémov. Nekontrolovaná alebo nedostatočne potláčaná legalizácia výnosov z trestnej činnosti môže mať prostredníctvom korupcie a investícií do súkromného sektoru za následok ovládnutie rozsiahlych častí ekonomiky organizovaným zločinom. Ekonomický a politický vplyv zločineckých organizácií oslabuje sociálnu štruktúru, základné etické štandardy a nakoniec aj demokratické inštitúcie spoločnosti. Najzávažnejšie dôsledky legalizácie výnosov z trestnej činnosti sú preto práve spoločenské dôsledky.

1.2 Financovanie terorizmu

1.2.1 Pojem

Terorizmus je zložitý spoločenský fenomén prejavujúci sa systematickým páchaním násilia, usilujúci sa o vyvolanie strachu a dosiahnutie politických, alebo ideologických cieľov. Terorizmus ohrozuje ľudské životy a majetkové hodnoty a rozkladá základy spoločnosti.

Teroristické skupiny a iné kriminálne zoskupenia, presne tak ako legitímne organizácie vyžadujú na riadne plnenie svojich cieľov dostatočnú finančnú podporu. Pre úspešnú teroristickú organizáciu je kľúčové vybudovanie a udržanie stabilnej a efektívnej finančnej infraštruktúry.¹⁷ Najzreteľnejšie výdaje teroristických organizácií sú samotné teroristické útoky, čiže výdaje na vozidlá, zbrane, mapy, výbušniny a použité technické vybavenie. Tieto výdaje sú podľa odhadov Výboru pre sankcie rady OSN založeného rezolúciou 1267/1999¹⁸ pomerne nízke.¹⁹

Hoci náklady na realizáciu samotných teroristických útokov sú relatívne nízke, teroristická organizácia má pre svoje fungovanie potrebu veľkého množstva finančných prostriedkov. Podľa odhadov CIA - spravodajskej služby Spojených štátov amerických, ročné

¹⁷ ODEH, Ismail A. *Anti-money laundering and combating terrorist financing for financial institutions*. Pittsburgh, Pennsylvania: Dorrance Publishing, 2010, ISBN 978-143-4904-539 s. 6.

¹⁸ Viac o Výbore pre sankcie Rady bezpečnosti OSN viď na internetových stránkach Výboru: <http://www.un.org/sc/committees/1267/> [cit. 2014-11-24].

¹⁹ Údaje o odhadovaných nákladoch na teroristické útoky uvádza MUNOZ Herald - predseda Výboru pre sankcie Bezpečnostnej rady OSN založeného na základe rezolúcie 1267 (1999) – vo svojom *liste prezidentovi Bezpečnostnej rady z 25. augusta 2004*. Dostupné na <http://www.un.org/sc/committees/1267/> [cit. 2014-11-24].

výdaje známej teroristickej organizácie Al-Káida pred rokom 2001 činili viac ako 30 miliónov amerických dolárov.²⁰ Náklady na uskutočnenie teroristických útokov predstavujú len necelých 10% finančných potrieb priemernej teroristickej organizácie.²¹ Zvyšnú časť tvoria podstatne väčšie štrukturálne náklady spojené s riadením rozsiahlej polovojenskej organizácie a rozširovaním presadzovanej ideológie. Medzi tieto sa radia hlavne náklady na nábor a výcvik nových členov, obstarávanie životných potrieb členov a v niektorých prípadoch aj ich rodinných príslušníkov, udržiavanie tajných komunikačných kanálov, cestovné výdavky členov a získanie falošných cestovných dokladov, propaganda a v neposlednej rade aj charitatívne výdaje slúžiace k udržaniu sociálnej legitimity medzi sympatizantmi.²²

1.2.2 Definícia

Financovaním terorizmu sa podľa ZlegV rozumie zhromažďovanie alebo poskytnutie peňažných prostriedkov alebo iného majetku s vedomím, že bude čo i len z časti použitý na spáchanie trestných činov teroru alebo teroristického útoku alebo trestného činu, ktorý má umožniť alebo napomôcť spáchaniu takých trestných činov.²³ Skutkové podstaty trestných činov teroru a teroristického útoku sú vymedzené v § 311 a § 312 TZ.

Podľa slovníčka 40 odporúčaní FATF je financovaním terorizmu „*financovanie teroristických činov, teroristov a teroristických organizácií*“²⁴ s tým, že slovníček obsahuje tiež podrobné a obsiahle definície pojmov terorista, teroristický čin a teroristická organizácia. FATF však vyzýva štáty²⁵, aby sa zaviazali uplatňovať definíciu financovania terorizmu uvedenú v Medzinárodnom dohovore o potláčaní financovania terorizmu z r. 1999 („**Medzinárodný Dohovor**“),²⁶ podľa ktorej sa za financovanie terorizmu považuje „...*priame alebo nepriame, protiprávne a úmyselné poskytovanie alebo zhromažďovanie finančných prostriedkov s úmyslom alebo s vedomím, že by sa mali úplne alebo čiastočne*

²⁰ ROTH, John; GREENBERG, Douglas; WILLE, Serena. *Monograph on Terrorist Financing*. Dostupné z http://counterterrorismblog.org/upload/2008/09/911_TerrFin_Monograph.pdf [cit. 2014-11-24] s. 19. Tento dokument je report personálu Národnej komisie pre preskúmanie teroristických útokov na Spojené štáty americké.

²¹ BRISARD, Jean-Charles. *TERRORISM FINANCING: Roots and trends of Saudi terrorism financing*. 2002, Dostupné z: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/22.pdf> [cit. 2014-11-24] s. 7.

²² GÓMEZ, Juan Miguel del Cid. A Financial Profile of the Terrorism of Al-Qaeda and its Affiliates. *Perspectives on Terrorism*. 2010, roč. 4, č. 4. Dostupné z: <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/113> [cit. 2014-11-24].

²³ Ustanovenie § 3 ods. 2 ZlegV.

²⁴ 40 odporúčaní FATF, slovníček. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations*. 2012, 128 s. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24] s. 122.

²⁵ 40 odporúčaní FATF, odporúčanie č. 5. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations*. 2012, 128 s. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24] s. 37.

²⁶ Vyhlásený v zbierke medzinárodných zmlúv pod č. 18/2006 Sb.m.s.

použiť s cieľom vykonať ... akýkoľvek ... čin, ktorého úmyslom je spôsobiť smrť alebo vážnu ujmu na zdraví civilnej osobe alebo akejkolvek inej osobe, ktorá sa aktívne nezúčastňuje na nepriateľských akciách v prípade ozbrojeného konfliktu, ak účelom tohto činu bolo na základe jeho povahy alebo súvislostí zastrašiť obyvateľstvo alebo prinútiť vládu alebo medzinárodnú organizáciu niečo konať alebo zdržať sa nejakého konania.“

V porovnaní s definíciami financovania terorizmu používaných FATF a Medzinárodným Dohovorom je definícia obsiahnutá v ZlegV o niečo užšia. Definícia podľa ZlegV totiž odkazuje na skutkové podstaty vyššie uvedených trestných činov vymedzené v TZ, ktoré sú však svojou subjektívnou stránkou obmedzené iba na jednanie smerujúce proti záujmom Českej republiky. Z tohto pohľadu je otázne, do akej miery majú príslušné orgány v Českej republike možnosť podieľať sa na potláčaní financovania terorizmu na medzinárodnej úrovni.

1.2.3 Rozdiel medzi financovaním terorizmu a praním špinavých peňazí

Z oboch uvedených definícií vyplýva, že nie je rozhodujúce z akých zdrojov prostriedky určené na financovanie terorizmu pochádzajú. Okrem nelegálnych zdrojov môžu teda pochádzať a často aj pochádzajú zo zdrojov legálnych.²⁷ Posudzuje sa iba konečný účel ich využitia, ktorým je budúce spáchanie určitej trestnej činnosti.

V tomto spočíva aj základný rozdiel medzi financovaním terorizmu a praním špinavých peňazí. Pranie špinavých peňazí sa vyznačuje dualitou konania a je pri ňom podmienkou aj to, že legalizovaný majetok pochádza z trestnej činnosti. Nevyhnutným znakom prania špinavých peňazí je teda aj tzv. predikatívny trestný čin. Najčastejšie ním bude majetková alebo drogová trestná činnosť, ktorá páchatelom nelegálny výnos prináša.

²⁷ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.: *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 101.

2 Poskytovanie platobných služieb

2.1 Platobné služby

2.1.1 Právny rámec

Až do 1. januára 2003 komplexná právna úprava poskytovania platobných služieb v právnom poriadku Českej republiky neexistovala. Za čiastočnú úpravu oblasti platobného styku bolo možné považovať ustanovenia zákona č. 513/1991 Sb., obchodný zákoník, týkajúce sa zmluvy o bežnom účte. Išlo o prevažne dispozitívnu úpravu vzťahov medzi bankami a ich zákazníkmi pri vedení bežného účtu a poskytovaní predovšetkým tuzemských platobných služieb. Cezhraničným platobným stykom sa okrajovo zaoberal zákon č. 219/1995 Sb., devízový zákon. Z dotknutej oblasti bola ucelenejšie upravené len oblasti tuzemského medzibankového platobného styku a to vtedy účinnou vyhláškou štátnej banky československej 51/1992 Sb. o platobnom styku a zúčtovaní.

Z dôvodu harmonizácie českého právneho poriadku s európskym právom v súvislosti so vstupom Českej republiky do EÚ bola prijatá prvá norma komplexne upravujúca oblasť platobného styku - zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech, nahradený kvôli nutnosti transpozície novej smernice o platobných službách.²⁸

V súčasnosti oblasť poskytovania platobných služieb v Českej republike legislatívne zastrešuje zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku („ZPS“), ktorým sú do českého právneho poriadku tiež transponované príslušné nepriamo účinné európske predpisy z oblasti poskytovania platobných služieb.

2.1.2 Pojmy platobný styk a platobné služby

2.1.2.1 Platobný styk

Pojem platobný styk nie je nikde v ZPS definovaný a okrem názvu a ustanovenia § 141 sa dokonca nikde v zákone ani nevyskytuje. O. Schlossberger platobný styk definuje ako „...peňažný vzťah medzi platcom a príjemcom, ktorý je uskutočňovaný v určitých formách dohodnutých platobnými inštrumentmi buď priamo medzi nimi, alebo prostredníctvom k tomu určených subjektov.“²⁹ Pri definícii platobných služieb vychádza z pozitívneho a z negatívneho vymedzenia platobných služieb v ZPS. Na základe toho vyvodzuje, že

²⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/64/ES zo dňa 13. novembra 2007 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a ruší smernica 97/5/ES.

²⁹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-238-3, s. 11.

platobný styk je pojmom širším než pojem platobné služby, pretože zatiaľ čo inštrumenty použiteľné pri poskytovaní platobných služieb sú obmedzené ich negatívnym vymedzením, platobnému styku žiadne obmedzenie nevytyčuje.³⁰ Väčší rozsah platobného styku ďalej odvodzuje od znenia ustanovení § 1 ods. 3 písm. c) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, („BankZ“) a § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrových družstvech („ZSÚD“), ktoré zakotvujú právo bánk a družstevných záložní vykonávať platobný styk, pričom poskytovanie platobných služieb je podľa § 5 ZPS vyhradené omnoho širšiemu okruhu osôb.³¹

Ďalší autori³² taktiež zastávajú názor, podľa ktorého platobný styk zahŕňa vykonávanie a vysporiadanie v podstate akýchkoľvek platobných transakcií. Pod tento pojem je podľa nich možné subsumovať ako platobné služby v zmysle ZPS, tak aj iné služby, predovšetkým tie, ktoré sú vylúčené z okruhu platobných služieb v ustanovení § 3 ods. 3 ZPS.

Na platobný styk a na peňažné služby je možné nazerať ako na druhy právneho vzťahu v zmysle vyplývajúcom z citovanej Schlossbergerovej definície. V takomto poňatí ide v zmysle poskytnutých definícií o podobné právne vzťahy s rovnakým obsahom – súhrn práv a povinností spojených s uskutočňovaním platobných operácií; s rovnakými subjektmi – užívatelia a poskytovatelia; avšak z rozdielnym predmetom, ktorý je v prípade platobných služieb zúžený napríklad o vydávanie šekov, zmeniek alebo cestovných šekov v listinnej podobe.

Ďalší autorský kolektív³³ vymedzuje niekoľko významov slovného spojenia platobný styk. V najširšom zmysle platobný styk považujú za „*akúkoľvek formy platenia, teda všetky spôsoby presunu peňažných prostriedkov od jednej osoby (platcu) k osobe druhej (príjemcovi)*“, pričom „*tento presun sa deje spravidla nie však výlučne, za účelom splnenia peňažitého dlhu, ktorý má platca voči príjemcovi*“. Ďalej vymedzujú užší zmysel podľa ktorého ide iba o prípady kedy medzi platcu a príjemcu vstupuje tretia osoba zaistujúca presun peňažných prostriedkov. Na základe výkladu ZPS ešte poskytujú ďalšie poňatie, ktoré

³⁰ SCHLOSSBERGER, O.; *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-238-3, s. 14

³¹ I keď je názor o nadradenosti kategórie platobného styku platobným službám nepochybne správny, čo potvrdzuje aj názor ďalších autorov zmieneny v nasledujúcom texte, s uvedeným argumentom založeným na výhradnosti poskytovania platobného styku bankami a družstevnými záložňami nemôžem úplne súhlasiť. Tento argument implikuje akúsi prevádzkovú alebo kvalifikačnú nadradenosť bánk a družstevných záložní nad ostatnými poskytovateľmi platobných služieb, s ktorou sa síce s ohľadom na kapitálové a regulačné požiadavky kladené na banky a družstevné záložne stotožňujem, avšak podľa ustanovenia § 5d BankZ transponujúceho zoznam činností, na ktoré sa vzťahuje vzájomné uznávanie z prílohy č. 1 smernice 2013/36/EÚ, sú zahraničné banky taktiež obmedzené len na poskytovanie platobných služieb. Prítom je však z hľadiska vyššie uvedených kritérií nepochybná nadradenosť zahraničných bánk napríklad nad družstevnými záložňami.

³² PIHERA, V.; SMUTNÝ, A.; SÝKORA P.; *Zákon o bankách: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-899, s. 21.

³³ BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 4.

platobný styk vníma ako súhrnné označenie pre jednotlivé oblasti platobného styku, ktorými sú poskytovanie platobných služieb, vydávanie elektronických peňazí a činnosť platobných systémov.

2.1.2.2 Platobná služba

V zahraničí sa pojem platobná služba často používa v zmysle tuzemsky používaného slovného spojenia platobný styk, pričom jeho ekvivalent sa v mnohých európskych jazykoch nevyskytuje.³⁴ Vytvorenie komplexnej materiálnej definície platobnej služby rešpektujúcej špecifiká českého názvoslovnia a legislatívnej úpravy je zložité a v literatúre ťažko dohľadateľné. O. Schlossberger platobné služby vymedzuje oproti vyššie uvedenej definícii platobného styku ako kategóriu, ktorá zahŕňa užší okruh platobných inštrumentov, pričom jej poskytovanie je umožnené i subjektom odlišných od bánk a družstevných záložní.³⁵ Pre pochopenie inštitútu platobných služieb a praktické použitie však postačí aj častejšie využívaná popisná charakteristika odvodená z ustanovenia § 3 ZPS.

V § 3 ods. 1 ZPS nachádzame taxatívne výpočet platobných služieb a teda ich pozitívne vymedzenie, doplnené v § 3 ods. 3 ZPS o negatívne vymedzenie. Z formálneho hľadiska za platobnú službu teda považujeme akúkoľvek obchodnú činnosť, ktorú za platobnú službu označuje ZPS, a ktorá zároveň nenapĺňa znaky žiadnej z výnimiek stanovených v § 3 ods. 3 ZPS. Sporným však zostáva, či uvedené negatívne vymedzenie predstavuje taxatívny alebo demonštratívny výpočet.³⁶

2.1.3 Platobné služby

ZPS v § 3 vymedzuje platobné služby dvojakým spôsobom, a to jednak pozitívne a jednak negatívne. Pozitívne vymedzenie uvedené v § 3 ods. 1 ZPS vymenúva celkom 7 platobných služieb. Rozdelenie platobných služieb má význam predovšetkým z pohľadu režimu regulácie vzťahujúceho sa na poskytovanie tej ktorej platobnej služby, napríklad v oblasti kapitálovej primeranosti poskytovateľa poskytujúceho určitú platobnú službu.

Prvými dvoma platobnými službami sú služba umožňujúca vloženie hotovosti na platobný účet vedený poskytovateľom a služba umožňujúca výber hotovosti z platobného účtu vedeného poskytovateľom. Ide o tzv. polohotovostné platobné služby, nakoľko pri nich dochádza k premene hotovosti na bezhotovostné platobné prostriedky prípadne naopak.

³⁴ Krátky jazykovo historický výklad k otázke pojmov platobný styk a platobná služba vid' v: BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 4.

³⁵ SCHLOSSBERGER, O.; *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-238-3, s. 14.

³⁶ BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 55.

Je zřejmé, že vklad resp. výber sa môžu týkať rovnako vlastného platobného účtu aj platobného účtu tretej osoby.³⁷ Otáznou je však posúdenie situácie, kedy užívateľ zloží hotovostné peňažné prostriedky v prospech svojho platobného účtu prostredníctvom iného poskytovateľa platobných služieb.³⁸ Podľa výkladových stanovísk Českej národnej banky („ČNB“) k vybraným ustanoveniam ZPS z dňa 13.2.2013³⁹ v tomto prípade však nepôjde o platobnú službu vloženia hotovosti na platobný účet ale o poukázanie peňazí podľa § 3 ods. písm. f) ZPS.

V § 3 ods. 1 písm. c) a d) ZPS sú vymedzené ďalšie platobné služby – tzv. prevody peňažných prostriedkov. Prevody je možné klasifikovať podľa osoby zadávateľa platobného príkazu: platobný príkaz môže zadať platca, príjemca alebo platca prostredníctvom príjemcu. Platba iniciovaná platcom sa nazýva úhrada a platba iniciovaná príjemcom sa nazýva inkaso. Do úvahy tiež prichádza delenie prevodov z hľadiska počtu zainteresovaných poskytovateľov. V prípade viacerých poskytovateľov ide o tzv. externý prevod, a v prípade kedy jeden poskytovateľ poskytuje služby platcovi i príjemcovi hovoríme o tzv. internom prevode.

Rozdiel medzi prevodom podľa písm. c) a d) spočíva v tom, či poskytovateľ poskytuje alebo neposkytuje prevádzané peňažné prostriedky ako úver. Poskytovanie úveru nie je platobnou službou samo o sebe a regulácia podľa ZPS sa preto nevťahuje na všetky úverové produkty, ale len na produkty čerpané spôsobom, ktorý v sebe zahŕňa zároveň aj platobnú transakciu.

Samostatnou platobnou službou je podľa § 3 ods. 1 písm. e) ZPS tiež aj vydávanie a správa platobných prostriedkov a zariadení k prijímaniu platobných prostriedkov. Platobný prostriedok je v ustanovení § 2 ods. 1 písm. d) ZPS definovaný ako „*zariadenie alebo súbor postupov dohodnutých medzi poskytovateľom a užívateľom, ktoré sú vzťahnuté k osobe užívateľa a ktorými dáva užívateľ platobný príkaz*“. Ako kľúčová charakteristika platobného prostriedku sa v rámci tejto definície javí spojitosť s osobou užívateľa. V kontexte ustanovení citovaných v tomto odseku je teda za platobnú službu potrebné považovať napríklad už aj vydanie osobného identifikačného čísla.⁴⁰

³⁷ BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 47.

³⁸ Autori komentára k ZPS sa síce hlásia k názoru, ktorý vyplýva z ďalej citovaných výkladových stanovísk ČNB avšak predstavujú aj ďalšie dva možné pohľady na uvedenú situáciu v závislosti na povahe zmluvných vzťahov medzi jednotlivými subjektmi. Podrobne viď v : BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 47.

³⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku z 13.2.2013* dostupné online z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf [cit. 2014-11-24] s. 2.

⁴⁰ Tzv. PIN kód.

Zvláštnou platobnou službou je ďalej prevod peňažných prostriedkov, pri ktorom platca ani príjemca nevyužívajú platobný účet poskytovateľa platcu, označované tiež ako poukazovanie alebo remisia peňazí. Ako už vyplýva z dikcie ustanovenia § 3 ods. 1 písm. f) ZPS v prípade tejto služby ide o prevody peňažných prostriedkov prebiehajúcich bez vedenia platobného účtu poskytovateľom. Začiatok i koniec platobnej transakcie je teda spravidla v hotovosti, čiže platca zloží pri poskytovateľovi prevádzané peňažné prostriedky v hotovosti a tieto sú tak isto v hotovosti vyplatené príjemcovi. Do úvahy však prichádza namiesto vyplatenia v hotovosti aj pripísanie peňažných prostriedkov príjemcovi na účet, prípadne prevedenie peňažných prostriedkov platcom na účet poskytovateľa, ktorý ich následní vyplatí príjemcovi.

Za platobnú službu podľa § 3 ods. 1 písm. f) ZPS však nie je možné považovať fyzický transport hotovosti zloženej platcom. Platí totiž výnimka stanovená v § 3 ods. 3 písm. a) ZPS, podľa ktorej preprava, zber, spracovanie a doručenie bankoviek a mincí nie je platobnou službou. Ďalšou výnimkou je poukazovanie peňazí prostredníctvom poštových poukazov pri poskytovaní poštových služieb, na ktoré sa vzťahuje ustanovenie § 3 ods. 3 písm. c) bod 3 ZPS.

Ako poslednú z platobných služieb ZPS uvádza platobnú transakciu vykonávanú prostredníctvom elektronického komunikačného zariadenia. Poskytovateľ služieb elektronických komunikácií v týchto prípadoch cielene jedná ako prevodca platobných prostriedkov, s tým, že k vyúčtovaniu za prevedené peňažné prostriedky dochádza spolu s vyúčtovaním za poskytnutú službu elektronických komunikácií.⁴¹

Výnimku v oblasti poskytovania tejto služby stanovuje § 3 ods. 3 písm. d) bod 7 ZPS, podľa ktorého platobnou službou nie je platobná transakcia, ktorá bude slúžiť k zaplateniu tovaru alebo služby dodanej a zužitkovanej prostredníctvom elektronického komunikačného zariadenia.

2.2 Poskytovatelia platobných služieb

Poskytovateľ platobných služieb je osoba poskytujúca platobné služby v zmysle ZPS. ZPS v ustanovení §1 písm. c) pre takúto osobu zavádza legislatívny skratku „poskytovateľ“. Je nutné rozlišovať poskytovateľa platobných služieb od osoby oprávnenej poskytovať platobné služby. Osoba oprávnená poskytovať platobné služby je držiteľ príslušného verejnoprávneho oprávnenia k poskytovaniu platobných služieb. Poskytovateľ platobných služieb je ktokoľvek,

⁴¹ Typickým príkladom môže byť tzv. SMS lístok, platba za parkovanie prostredníctvom mobilného telefónu alebo darcovská SMS správa.

kto fakticky platobné služby poskytuje, a to i bez ohľadu na to, či k tejto činnosti má príslušné povolenie. Poskytovateľom je teda i ten, kto príslušné oprávnenie nemá, avšak v takomto prípade by šlo o tzv. neoprávneného poskytovateľa platobných služieb. Podobne ako poskytovateľ nemusí byť zároveň osobou oprávnenou, nemusí ani osoba oprávnená k poskytovaniu platobných služieb byť ich poskytovateľom. K tejto situácii dochádza v prípade, že držiteľ príslušného oprávnenia povolenú činnosť nevykonáva.

Vykonávať poskytovanie platobných služieb ako podnikanie v Českej republike môžu podľa ustanovenia § 5 ZPS len taxatívne vymenované druhy subjektov: a) banky; b) zahraničné banky a zahraničné finančné inštitúcie; c) sporiteľné a úverové družstvá; d) inštitúcie elektronických peňazí; e) zahraničné inštitúcie elektronických peňazí; f) vydavatelia elektronických peňazí malého rozsahu; g) platobné inštitúcie; h) zahraničné platobné inštitúcie; i) poskytovatelia platobných služieb malého rozsahu; a j) ČNB. Jednotlivé druhy subjektov môžeme z pohľadu toho kde sa nachádza právna úprava podmienok, za ktorých môžu platobné služby poskytovať rozdeliť na tri skupiny: skupina ad a) až c), ktorú tvoria tzv. bankoví poskytovatelia platobných služieb, s právnou úpravou podmienok obsiahnutou vo vlastných sektorových právnych predpisoch; skupina ad d) až i), ktorú tvoria tzv. nebankoví poskytovatelia, s právnou úpravou podmienok stanovenou v ZPS; a zvláštna skupina, do ktorej náleží iba ČNB.

2.2.1 Bankoví poskytovatelia

Banky, zahraničné banky a zahraničné finančné inštitúcie, teda osoby oprávnené poskytovať platobné služby podľa ustanovenia § 5 písm. a) a b) ZPS takto môžu činiť za podmienok stanovených zákonom upravujúcich činnosť bánk, ktorým sa samozrejme rozumie BankZ. BankZ vo svojom ustanovení § 1 ods. 3 písm. c) umožňuje bankám vykonávať popri dvoch základných činnostiach okrem iného tiež platobný styk a zúčtovanie, za podmienky, že toto majú povolené v licencií. Banky alebo oprávnené finančné inštitúcie so sídlom v členskom štáte EU môžu podľa ustanovenia § 5d písm. d) BankZ na území iného členského štátu EU pri splnení podmienok stanovených právom EU⁴² a uvedených v BankZ, na základe princípu tzv. jednotnej licencie⁴³ poskytovať platobné služby a vydávať elektronické peniaze.

⁴² Vid' Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES.

⁴³ Zahraničná banka môže na území Českej republiky podnikat' prostredníctvom svojej pobočky. V prípade zahraničnej banky so sídlom v členskom štáte EU tak môže činiť na základe jednotnej licencie a aj bez založenia pobočky. V prípade zahraničnej banky so sídlom mimo členských štátov však musí byť pobočke zahraničnej banky udelená licencia zo strany ČNB.

Je nepochybné, že aj napriek miernej terminologickej odlišnosti, ustanovenia § 1 ods. 3 písm. c) a § 5d písm. d) BankZ poskytujú právny rámec pre totožnú činnosť vykonávanú v jednom prípade domácimi a v druhom zahraničnými inštitúciami. Terminologická rozdielnosť je spôsobená tým, že celé ustanovenie § 5d BankZ vzniklo transpozíciou Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/12/ES z 20. marca 2000, o začatí a vykonávaní činností úverových inštitúcií⁴⁴, ktorá zakotvovala princíp jednotnej bankovej licencie. Zoznam činností povolený zahraničným bankám a finančným inštitúciám v § 5d je totožný so zoznamom činností, na ktoré sa vzťahuje vzájomné uznávanie uvedeným v prílohe č. 1 smernice 2013/36/EÚ, ktorý platí vo všetkých štátoch EU.

Autori komentára k BankZ⁴⁵ v súvislosti s oprávnením banky podľa § 1 ods. 3 písm. c) BankZ presadzujú, že pojem platobný styk v zmysle tohto ustanovenia je nutné vykladať širšie ako pojem platobné služby v zmysle ZPS. Pod oprávnenie banky vykonávať platobný styk a zúčtovanie je potrebné zahrnúť výkon akýchkoľvek platobných transakcií, vrátane tých, ktoré sú v § 3 ods. 3 ZPS z okruhu platobných služieb vylúčené.

Na druhej strane je tiež však možné poukázať na to, že pojem platobný styk nie je širší vo všetkých smeroch. Ustanovenie § 1 ods. 3 písm. d) BankZ stanovuje ďalšiu činnosť, ktorú môže banka vykonávať v prípade, že sa jedná o činnosť povolenú v udelenej bankovej licenci. Touto činnosťou je vydávanie a správa platobných prostriedkov, napríklad platobných kariet a cestovných šekov. Vydávanie a správa platobných prostriedkov je však podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. e) ZPS samo o sebe považované za platobnú službu. V tomto prípade je ale nutné doplniť, že vydávanie niektorých platobných prostriedkov, medzi ktorými sú priamo uvedené aj cestovné šeky ZPS v § 3 ods. 3 písm. c) z okruhu platobných prostriedkov vylučuje.

Medzi tzv. bankových poskytovateľov je nutné zaradiť tiež družstevné záložne, pričom zákonom upravujúcim ich činnosť sa rozumie ZSÚD. Oprávnenie družstevných záložní vychádza z ustanovenia § 3 ods. 1 písm. b) ZSÚD a musí byť obsiahnuté v povolení k činnosti družstevnej záložne. V Českej republike v súčasnosti pôsobí 45 bánk a pobočiek zahraničných bánk a 11 družstevných záložní.

⁴⁴ V súčasnosti je zoznam činností na ktoré sa vzťahuje vzájomné uznávanie prílohou č. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES (ďalej len smernica „2013/36/EÚ“), preto texte diplomovej práce v súvislosti so zoznamom činností, na ktoré sa vzťahuje vzájomné uznávanie citujem smernicu 2013/36/EÚ.

⁴⁵ PIHERA, V.; SMUTNÝ, A.; SÝKORA P.; *Zákon o bankách: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-899, s. 21.

2.2.2 Nebankoví poskytovatelia platobných služieb

Po bankových poskytovateľoch tvoria ďalšiu, širšiu skupinu nebankoví poskytovatelia, poskytujúci platobné služby za podmienok stanovených ZPS. Prvou z tejto skupiny osôb sú inštitúcie elektronických peňazí a zahraničné inštitúcie elektronických peňazí. Inštitúcia elektronických peňazí je právnická osoba, ktorá je na základe povolenia k činnosti inštitúcie elektronických peňazí, ktoré jej udelila ČNB oprávnená vydávať elektronické peniaze.

Pojem elektronické peniaze v najširšom pojatí zahŕňa rôzne druhy či už existujúcich alebo do budúcnosti plánovaných produktov vytvorených s cieľom poskytnúť alternatívu voči tradičným spôsobom platenia. Podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/110/ES zo 16. septembra 2009 o začatí a vykonávaní činností a dohľade nad obozretným podnikaním inštitúcií elektronického peňažníctva sú elektronické peniaze peňažná hodnota uchovávaná elektronicky, predstavujúca záväzok vydavateľa vystavený pri prijatí peňazí za účelom vykonávania platobných transakcií, ktorá je prijímaná aj tretími osobami.

Uvedenú definíciu založenú na základných štyroch znakoch prijal aj ZPS. V praxi sa však môžu vyskytnúť problémy s jej aplikáciou, pretože tak ako na to poukazujú autori komentára k ZPS⁴⁶ a dôvodová správa k ZPS definíčné znaky elektronických peňazí naplňajú aj bezhotovostné peňažné prostriedky. Z tohto dôvodu sa osoba vydávajúca elektronické peniaze oproti prijatiu peňažných prostriedkov môže dostať do situácie, v ktorej by porušovala § 2 ods. 1 zákona o bankách, stanovujúci zákaz prijímania vkladov od verejnosti osobami odlišných od bánk.

Inštitúcie elektronických peňazí sú oprávnené poskytovať aj platobné služby, ktoré sa netýkajú elektronických peňazí. Zahraničné inštitúcie elektronických peňazí z iných štátov Európskej Únie môžu v Českej republike na základe tzv. jednotnej licencie poskytovať platobné služby v rozsahu v akom sú k tomuto oprávnené v domovskom štáte. V Českej republike v súčasnosti pôsobia 2 inštitúcie elektronických peňazí a 1 pobočka zahraničnej inštitúcie elektronických peňazí.⁴⁷

Ďalšou kategóriou nebankových poskytovateľov platobných služieb predstavujú vydavateľia elektronických peňazí malého rozsahu. Vydavateľ elektronických peňazí malého rozsahu je právnickou osobou, ktorá je oprávnená vydávať elektronické peniaze na základe zápisu do registru vydavateľov elektronických peňazí malého rozsahu. Okrem registračného režimu spočíva rozdiel medzi inštitúciou elektronických peňazí a vydavateľom elektronických

⁴⁶ BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 70.

⁴⁷ Stav k 16.11.2014.

peňazi malého rozsahu v obmedzenom rozsahu vydávania elektronických peňazi, čo zároveň podmieňuje miernejší režim regulácie vydavateľov elektronických peňazi malého rozsahu. Hľadisko, podľa ktorého je obmedzený rozsah činnosti vydavateľa elektronických peňazi malého rozsahu je priemerné množstvo vydaných elektronických peňazi v obehu v Českej republike za posledných 12 mesiacov, ktoré nesmie prekročiť 5 000 000 EUR.

Podobne ako inštitúcia elektronických peňazi i vydavateľ elektronických peňazi malého rozsahu je oprávnený poskytovať aj platobné služby, ktoré sa netýkajú elektronických peňazi, opäť však len v obmedzenom rozsahu. S oprávnením vydavateľa elektronických peňazi malého rozsahu nie je spojená jednotná európska licencia. V Českej republike je v súčasnosti zaregistrovaných 6 vydavateľov elektronických peňazi malého rozsahu.⁴⁸

Vo výpočte nebankových poskytovateľov platobných služieb ďalej nasledujú platobné inštitúcie a zahraničné platobné inštitúcie. Ide o právnické osoby, ktoré sú oprávnené k poskytovaniu platobných služieb na základe povolenia od ČNB. Zahraničné platobné inštitúcie z iných členských štátov EU taktiež disponujú tzv. jednotnou licenciou a preto v medziach domáceho oprávnenia k výkonu činnosti platobnej inštitúcie môžu túto činnosť vykonávať aj v Českej republike. Na platobnú inštitúciu sú kladené regulačné požiadavky týkajúce sa napr. kapitálovej primeranosti, zavedenia a udržiavania riadiaceho a kontrolného systému, ochrany peňažných prostriedkov určených pre platobné transakcie ale i informačnej povinnosti voči ČNB.

Platobná inštitúcia je oprávnená poskytovať platobné služby a vykonávať činnosti s poskytovaním platobných služieb súvisiacich vrátane poskytovania úveru. Platobná inštitúcia je ďalej oprávnená prevádzkovať platobný systém s výnimkou platobného systému s neodvolateľnosťou zúčtovania. V súčasnej dobe v Českej republike disponuje povolením k činnosti platobnej inštitúcie 18 platobných inštitúcií a 6 pobočiek zahraničných platobných inštitúcií.⁴⁹

Posledným z kategórie nebankových poskytovateľov platobných služieb sú poskytovatelia platobných služieb malého rozsahu. Poskytovateľ platobných služieb malého rozsahu je ten, kto je oprávnený poskytovať platobné služby na základe zápisu do registru poskytovateľov platobných služieb malého rozsahu. Rozsah, v ktorom je poskytovateľ platobných služieb malého rozsahu oprávnený poskytovať platobné služby je obmedzený priemerným objemom vykonaných platobných transakcií v Českej republike za posledných

⁴⁸ Stav k 16.11.2014.

⁴⁹ Stav k 16.11.2014.

12 mesiacov vrátane platobných transakcií vykonaných prostredníctvom jeho obchodných zástupcov na 3 000 000 EUR mesačne.

Poskytovateľ platobných služieb malého rozsahu nesmie podľa § 44 ods. 2 ZPS užívateľovi poskytovať úroky ani iné výhody závislé na dĺžke doby, počas ktorej sú mu peňažné prostriedky zverené k vykonaniu platobnej transakcie. Obdobné ustanovenie týkajúce sa platobnej inštitúcie však ZPS neobsahuje. Ďalším obmedzením je možnosť poskytovať platobné služby len na území Českej republiky, nakoľko s oprávnením poskytovateľa platobných služieb malého rozsahu nie je spojená jednotná európska licencia. Uvedeným obmedzeniam však samozrejme podobne ako v prípade inštitúcie elektronických peňazí a vydavateľa elektronických peňazí malého rozsahu odpovedá miernejší režim regulácie

Oprávnenie k činnosti poskytovateľa platobných služieb malého rozsahu sa získava v rámci registračného režimu. Poskytovateľ platobných služieb malého rozsahu je navyše jedinou z kategórií poskytovateľov platobných služieb, ktorú zákon umožňuje vykonávať ako právnickým tak i fyzickým osobám. V registri poskytovateľov platobných služieb malého rozsahu je v súčasnosti zapísaných 94 subjektov.⁵⁰ Mnohý z nich tak ako v prípade platobných inštitúcií poskytujú platobné služby len ako svoju vedľajšiu činnosť, ktorú vykonávajú za účelom podpory alebo zatriktívnenia svojej hlavnej podnikateľskej činnosti.⁵¹ Poskytovateľov platobných služieb s uvedenou charakteristikou označujeme za tzv. hybridných poskytovateľov.⁵²

Aj napriek pomerne veľkému počtu registrovaných nebankových poskytovateľov platobných služieb a ich obchodných zástupcov⁵³ rozhodujúce postavenie na českom trhu platobných služieb náleží bankovým poskytovateľom. Vyplýva to i z toho, že účastníkom regulovaných platobných systémov s neodvolateľnosťou zúčtovania môžu byť len bankovní poskytovatelia. A aj keď i nebankovní poskytovatelia sú oprávnení viesť platobné účty a poskytovať rovnaké platobné služby ako bankovní poskytovatelia, využívať platobné systémy s neodvolateľnosťou zúčtovania môžu iba ako klienti konkurenčných bankových poskytovateľov. Štatistiky o počte a objeme platieb mimo jediný platobný systém s neodvolateľnosťou zúčtovania v Českej republike – CERTIS nie sú verejne dostupné. A aj napriek tomu, že v poslednom období zaznamenávame vznik mnohých neregulovaných

⁵⁰ Stav k 16.11.2014.

⁵¹ V registri platobných inštitúcií a poskytovateľov platobných služieb malého rozsahu nájdeme spoločnosti, ktoré primárne podnikajú v oblasti verejnej prepravy, telekomunikácií, energetiky, ale i poskytovaní daňového a účtovného poradenstva.

⁵² Pojem hybridný poskytovateľ definuje Vyhláška č. 141/2011 Sb., o výkone činnosti platebných inštitúcií, inštitúcií elektronických peňazí, poskytovateľov platebných služieb malého rozsahu a vydavateľov elektronických peňazí malého rozsahu.

⁵³ Viď kapitolu 2.2.5.

platobných systémov, je nepochybné, že CERTIS je ešte stále najvýznamnejším platobným systémom v Českej republike z hľadiska celkového počtu i objemu transakcií.

2.2.3 ČNB ako poskytovateľ platobných služieb

ČNB je zvláštnym druhom poskytovateľa platobných služieb, ktorému na rozdiel od predchádzajúcich skupín bankových a nebankových poskytovateľov oprávnených k poskytovaniu platobných služieb na základe licencie, povolenia ČNB alebo registrácie vzniklo oprávnenie k poskytovaniu platobných služieb *ex lege* dňom nadobudnutia účinnosti ZPS. ČNB vystupuje ako poskytovateľ platobných služieb vo vzťahu k svojim zamestnancom a iným právnickým osobám, ktorým môže viesť účty a poskytovať ďalšie bankové služby na základe ustanovenia § 34 ods. 1 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v znení neskorších predpisov („ČNBZ“)

2.2.4 Vydavatelia elektronických peňazí

Podobne ako osoby oprávnené poskytovať platobné služby vymedzuje ZPS tiež osoby oprávnené vydávať elektronické peniaze. Vydavateľov elektronických peňazí je taktiež možné rozdeliť na rovnaké 3 kategórie: bankový vydavateľ, nebankový vydavateľ a zvláštna kategória, do ktorej náleží len ČNB.

V prípade bankových poskytovateľov musí byť oprávnenie k vydávaniu elektronických peňazí obsiahnuté v bankovej licencií resp. povolení k činnosti družstevnej záložne. Príslušné zákony však neobsahujú explicitné ustanovenia o vydávaní elektronických peňazí avšak vydávanie elektronických peňazí je možné podradiť pod povolenie k výkonu platobného styku a zúčtovania podľa § 1 ods. 3 písm. c) BankZ resp. platobnému styku, zúčtovania a správy platobných prostriedkov pre členy podľa § 3 ods. 1 písm. b) ZSÚD.

Medzi nebankových vydavateľov elektronických peňazí radíme iba inštitúcie elektronických peňazí vrátane zahraničných inštitúcií elektronických peňazí a vydavateľov elektronických peňazí malého rozsahu. Skutočnosť, že okrem poskytovania platobných služieb sú oprávnený aj k vydávaniu elektronických peňazí jednoznačne vyplýva už i z ich formálneho poňatia v ZPS.

2.2.5 Poskytovanie platobných služieb ďalšími osobami

ZPS upravuje taktiež podmienky, za ktorých sa na poskytovaní platobných služieb môžu podieľať osoby odlišné od poskytovateľov. V prvom rade to sú obchodný zástupcovia, pričom ZPS rozlišuje 2 skupiny obchodných zástupcov: obchodný zástupca pre poskytovanie platobných služieb, ktorý je definovaný ako ten, kto na základe zmluvy s poskytovateľom

jedná pri uzatváraní zmluvy o platobných službách alebo pri poskytovaní platobných služieb menom poskytovateľa; a obchodný zástupca pre spätnú výmenu elektronických peňazí, ktorý na základe zmluvy s vydavateľom jedná pri distribúcii alebo spätnej výmene elektronických peňazí menom vydavateľa. Zákon ďalej stanovuje, že obchodným zástupcom nie je zamestnanec ani prokurista poskytovateľa alebo vydavateľa.

S poskytovaním platobných služieb prostredníctvom obchodného zástupcu sú pre platobné inštitúcie a inštitúcie elektronických peňazí spojené určité hmotnoprávne požiadavky a oznamovacia povinnosť voči ČNB. Hmotnoprávne požiadavky sa vzťahujú práve na oblasť AML/CFT. ZPS totiž vyžaduje, aby riadiaci a kontrolný systém obchodného zástupcu bol vhodný z hľadiska dodržovania AML/CFT povinností. Ďalšia požiadavka sa týka dôveryhodnosti a odbornej spôsobilosti obchodných zástupcov – fyzických osôb, prípadne vedúcich osôb obchodných zástupcov – právnických osôb. Oznamovacia povinnosť spočíva v tom, že platobné inštitúcie a inštitúcie elektronických peňazí sú povinné oznámiť ČNB obchodných zástupcov, prostredníctvom ktorých zamýšľajú poskytovať platobné služby.

ČNB vedie zoznam obchodných zástupcov poskytovateľov platobných služieb a to aj obchodných zástupcov poskytovateľov platobných služieb malého rozsahu alebo vydavateľov elektronických peňazí malého rozsahu, nie len tých ktorých sa týka oznamovacia povinnosť. Zápis do zoznamu ČNB má pritom deklaratórny význam⁵⁴ a vykonanie zápisu nie je podmienkou pre vznik oprávnenia poskytovateľa poskytovať platobné služby prostredníctvom obchodného zástupcu ani pre to, aby daná osoba mala postavenie obchodného zástupcu. V súčasnosti je do zoznamu obchodných zástupcov poskytovateľov platobných služieb zapísaných 309 osôb.⁵⁵

Od obchodných zástupcov je nutné odlíšiť osoby, ktorým platobná inštitúcia alebo inštitúcia elektronických peňazí zverila výkon niektorých prevádzkových činností vzťahujúcich sa k poskytovaniu platobných služieb.⁵⁶ Táto skutočnosť taktiež podlieha oznamovacej povinnosti voči ČNB. Výkon významnej prevádzkovej činnosti vzťahujúcej sa k poskytovaniu platobných služieb je možné zveriť tretej osobe len za predpokladu, že tým nedôjde k podstatnému zhoršeniu fungovanie riadiaceho a kontrolného systému, podstatnému zníženiu možnosti ČNB vykonávať dohľad alebo preneseniu zodpovednosti osôb vykonávajúcich obchodné vedenie platobnej inštitúcie alebo inštitúcie elektronických peňazí na tretie osoby. Významnou prevádzkovou činnosťou sa pritom rozumie prevádzková

⁵⁴ BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691, s. 31.

⁵⁵ Stav k 16.11.2014.

⁵⁶ Tzv. outsourcing.

činnosť, ktorej nevykonanie alebo nesprávne vykonanie by podstatne narušilo sústavné plnenie povinností platobnej inštitúcie alebo inštitúcie elektronických peňazí stanovených ZPS.

3 Základné AML/CFT konštrukcie

3.1 Povinná osoba

Z pohľadu ZlegV majú poskytovatelia platobných služieb postavenie povinných osôb. Povinná osoba predstavuje kľúčový konštrukt AML/CFT legislatívy, prostredníctvom, ktorého dochádza k uplatňovaniu ďalších inštitútov. Jednotlivé kategórie povinných osôb upravuje § 2 ZlegV a to buď určením typu podnikateľského subjektu, alebo sférou činnosti v ktorej v rámci svojho podnikania subjekt vystupuje. Poskytovatelia platobných služieb náležia do prvej skupiny – tzv. typovo určených povinných osôb.

Banky a družstevné záložne, teda bankovní poskytovatelia sú ako úverové inštitúcie povinnými osobami na základe § 2 ods. 1 písm. a) bod 1 a bod 2 ZlegV. Nebankovní poskytovatelia spadajú do kategórie finančných inštitúcií, ktoré nie sú úverové inštitúcie a ZlegV ich všetkých vymenúva v § 2 ods.1 písm. b) bod 5. Podľa § 2 ods. 1 písm. b) bod 11 je povinnou osobou i osoba oprávnená k vykonávaniu alebo sprostredkovaniu platobných služieb alebo poštových služieb, ktorých účelom je dodanie poukázanej peňažnej čiastky.⁵⁷ Citované ustanovenia sú ďalej ustanovením § 2 ods. 2 písm. a) a b) ZlegV doplnené tak, aby za povinnú osobu boli považovaný i zahraniční poskytovatelia pôsobiaci na území Českej republiky.

Pre kategóriu finančných inštitúcií odlišných úverových inštitúcií ZlegV zakladá nerovnosť vzniku statusu povinnej osoby.⁵⁸ Niektoré subjekty sa povinnou osobou stávajú vznikom príslušného verejnoprávneho oprávnenia. Iné až faktickým výkonom predmetnej činnosti. Poskytovatelia platobných služieb, ktorý sú v zákone uvedený podľa svojho názvu nepochybne spadajú do prvej skupiny.

Z dôvodu tohto formálneho poňatia poskytovateľov platobných služieb ako povinných osôb je možné sa domnievať, že nie je rozhodujúce, či platobné služby skutočne poskytujú alebo neposkytujú. Povinnou osobou v zmysle ZlegV sa bez ohľadu na ďalšie skutočnosti stávajú získaním príslušného verejnoprávneho oprávnenia k poskytovaniu platobných služieb a tento ich status pretrváva spolu s uvedeným oprávnením. Dokonca i podnikateľský subjekt v úpadkovom procese, ktorý je typovo určený ako povinná osoba, zostáva povinnou osobou so všetkými dôsledkami z toho plynúcimi.⁵⁹ Aj keď osoba oprávnená k poskytovaniu

⁵⁷ Je možné sa domnievať, že toto ustanovenie sa vzťahuje aj na obchodných zástupcov poskytovateľov platobných služieb, ktorý by inak povinnými osobami v zmysle ZlegV neboli.

⁵⁸ REZKOVÁ, Marie. Náhled do vybrané problematiky zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. *JurP. - Jurisprudence (Wolters Kluwer)*. 2009, č. 3.

⁵⁹ TVRDÝ, Jiří; BARTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 96.

platobných služieb, ktorá túto činnosť nevykonáva s veľkou pravdepodobnosťou nebude mať žiadnych zákazníkov, voči ktorým by mala uplatňovať príslušné AML/CFT opatrenia, určenie, či ide o povinnú osobu však stále bude dôležité z pohľadu nutnosti plnenia niektorých ďalších zákonných povinností, a to napr. povinnosti určenia kontaktnej osoby podľa § 22 ZlegV.

Každý poskytovateľ platobných služieb je teda povinnou osobou s povinnosťou uplatňovať opatrenia podľa ZlegV. Navyše, okruh činností, v rámci výkonu ktorých zákon považuje poskytovateľa platobných služieb za povinnú osobu nie je na rozdiel od niektorých ďalších subjektov⁶⁰ nijak obmedzený. Poskytovateľ platobných služieb resp. držiteľ príslušného verejnoprávneho oprávnenia k poskytovaniu platobných služieb bude preto v postavení povinnej osoby v zmysle ZlegV pri výkone všetkých činností podľa ZPS, čo nepochybne platí i pre vyššie zmienených poskytovateľov platobných služieb poskytujúcich platobné služby len ako svoju vedľajšiu činnosť. Pritom nie je vylúčené, že takýto subjekt sa stane povinnou osobou aj z iného titulu pri výkone svojej hlavnej podnikateľskej činnosti, napr. podľa § 2 ods. 2 písm. d) ZlegV pri prijatí hotovostnej platby vy výške 15 000 EUR.

3.2 Podozrivý obchod

Podozrivý obchod je upravený v ustanovení § 6 v úvodnej časti ZlegV. Podľa tohto ustanovenia sa podozrivým obchodom rozumie obchod, pri ktorom je možné na základe niektorých jeho charakteristík predpokladať, že prostriedky v ňom použité buď pochádzajú z trestnej činnosti, alebo sú určené na financovanie aktivít súvisiacich z terorizmom. Nie pri tom rozhodné či povinnej osobe je alebo nie je známa povaha predikatívneho trestného činu alebo plánovanej aktivity súvisiacej s terorizmom.⁶¹

Ustanovenie § 6 ods. 1 ZlegV obsahuje demonštratívny výpočet okolností, ktoré môžu vyvolať podozrenie zo snahy o legalizáciu výnosov z trestnej činnosti alebo financovanie terorizmu. Spoločnými črtami vymenovaných okolností sú hlavne anomálie v zákazníkovom správaní sa oproti jeho obvyklému správaniu, prípadne oproti správaniu množiny zákazníkov podobného typu. Znakom, ktorý je silný indikátor podozrivého obchodu je taktiež absencia ekonomického opodstatnenia vykonávanej transakcie. Prevažná väčšina najobvyklejších znakov podozrivých obchodov sa týka buďto vkladov, výberov alebo prevodov peňažných prostriedkov, čiže práve oblasti poskytovania platobných služieb.

⁶⁰ Napr. § 2 ods. 1 písm. f), g), h) a i) ZlegV.

⁶¹ TVRDÝ, Jiří. Právo proti praní špinavých peňazí a financování terorismu. *Ad Notam: Notářský časopis*. 2008, roč. 14, č. 6, Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2008_6.pdf [cit. 2014-11-24].

Oproti ustanovení § 6 ods. 1 ZlegV, podľa ktorého posúdenie či ide o podozrivý obchod spadá do kompetencie povinnej osoby, ods. 2 stanovuje, v ktorých situáciách ide pre účely postupu podľa ZlegV o podozrivý obchod zo zákona. Tieto situácie sú len tri: prípad kedy je zákazníkom osoba, voči ktorej Česká republika uplatňuje medzinárodné sankcie⁶²; predmetom obchodu má byť tovar alebo služba, voči ktorým Česká republika uplatňuje medzinárodné sankcie; alebo prípad kedy sa zákazník odmieta podrobiť kontrole poprípade prezradiť identifikačné údaje osoby, za ktorú vystupuje.

3.3 Skutočný majiteľ

Povinnosť zistiť skutočného majiteľa klienta je stanovená v § 9 ods. 2 písm. b) ZlegV a ako jedna z náležitostí kontroly klienta, za predpokladu, že klientom je právnická osoba alebo iný podobný útvar. Pojem skutočného majiteľa, definovaný v § 4 ods. 4 ZlegV, vychádza z definície tzv. „*beneficial owner*“ alebo konečného vlastníka v AML smernici. Skutočným majiteľom klienta je fyzická osoba, ktorá v konečnom dôsledku spĺňa podmienky prípadne disponuje vlastnosťami uvedenými v § 4 ods. 4 ZlegV. Zistenie skutočného majiteľa preto nevyhnutne vyžaduje získanie informácií o vlastníckej štruktúre klienta.

Presný spôsob zistenia skutočného majiteľa ZlegV v žiadnom ustanovení neupravuje. K tejto problematike však vydal metodický pokyn Finanční analytický útvar Ministerstva financií České republiky („FAÚ MFČR“).⁶³ Povinné osoby by podľa neho mali konkrétny postup zodpovedajúci vlastným pomerom a podmienkam stanoviť hlavne vo svojom systéme vnútorných zásad. Odporúča sa využiť najmä klientovu povinnosť súčinnosti podľa § 9 ods. 1 ZlegV.

Informácie týkajúce sa skutočného majiteľa predložené klientom je však z dôvodu zachovania objektivity vhodné overiť z nezávislých zdrojov. Pre prípady nemožnosti overenia klientom uvádzaných informácií je podľa metodického pokynu FAÚ MFČR na mieste, aby povinná osoba na základe okolností, napr. obsahu a formy klientových tvrdení, posúdila dôveryhodnosť získaných informácií a podľa výsledku prípadne upravila rizikový profil klienta.

⁶² Pojem „medzinárodné sankcie“ definuje ustanovenie § 2 zákona č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí.

⁶³ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický pokyn ke zjišťování skutečného majitele povinnými osobami: Metodický pokyn č. 3.* 2013. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/novinky-fau/2013/metodicky-pokyn-ke-zjistovani-skutecneho-15015> [cit. 2014-11-24].

Zisťovanie skutočného majiteľa je potrebné vykonávať až po stanovenie konkrétnej fyzickej osoby.⁶⁴ Totožnosť skutočného majiteľa má podľa § 4 ods. 5 písm. b) bod 3 ZlegV význam aj pre zisťovanie politicky exponovanej osoby resp. podľa § 6 ods. 1 písm. h) a ods. 2 písm. a) a pre posudzovanie podozrivých obchodov. Z toho sa dá vyvodiť, že povinnosť zistiť skutočného majiteľa sa vzťahuje na všetkých skutočných majiteľov, pričom tak ako to vyplýva z logiky ustanovenia § 4 ods. 4 ZlegV, pri jednom subjekte môžu byť teoreticky až traja skutoční majitelia, prípadne v niektorých situáciách⁶⁵ nemusí byť počet skutočných majiteľov vôbec limitovaný. Nedostatočným zistením skutočného majiteľa sa povinná osoba navyše vystavuje riziku kolízie s predpismi, ktorými sa vykonávajú medzinárodné sankcie a následného postihu podľa zákona č. 69/2008 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, („ZPMS“).

V prípade, komplikovanej vlastníckej štruktúry, je pre účely zistenia skutočného majiteľa nutné rozklúčovať i jeho riadiacu štruktúru a zistiť, ktorá fyzická osoba fakticky v osobe klienta vykonáva najvyššiu vedúcu funkciu. Ak nie je možné skutočného majiteľa zistiť z toho dôvodu, že krajina, v ktorej je právnická osoba, ktorá je majiteľom klienta zaregistrovaná umožňuje utajenie skutočného vlastníka, ide o situáciu s výrazným negatívnym dopadom na rizikový profil klienta.

Rozsah informácií, ktoré má povinná osoba o skutočnom majiteľovi zistiť v ZlegV nie je stanovený. Zmyslom a účelom povinnosti zistiť totožnosť skutočného majiteľa je ale určite možnosť jeho jednoznačnej identifikácie. Ako najvhodnejšie sa preto v tejto súvislosti javí, zistenie totožnosti skutočného vlastníka minimálne v rozsahu v akom sa uskutočňuje identifikácia klienta, teda zistenie identifikačných údajov v zmysle § 5 ZlegV.

Vhodné je tiež zamyslieť sa ako postupovať v prípade, rozdrobenej vlastníckej štruktúry. Vyskytujú sa aj spoločnosti s takým počtom spoločníkov a vzájomným rozdelením podielov v spoločnosti, že žiadny zo spoločníkov nebude napĺňať definíciu skutočného majiteľa. Príkladom sú verejne obchodované spoločnosti, v ktorých sa nezriedka stáva, že najväčším akcionárom je inštitucionálny investor, ktorý nevlastní viac než 5% akcií. Keďže i verejne obchodované spoločnosti sú spôsobilé podieľať sa na legalizácii výnosov z trestnej činnosti, je tiež vhodné určiť skutočného beneficianta, za ktorého je možné v prípade týchto spoločností považovať vrcholných predstaviteľov spoločnosti a členov jej manažmentu.

⁶⁴ ŠVORČÍK, Otakar; ČÍŽKOVÁ Lenka. Jak zjistit konečného vlastníka a konečného beneficianta. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, č. 4, s. 24-29. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_04_2012_web.pdf [cit. 2014-11-24].

⁶⁵ Napr. § 4 ods. 4 písm. a) bod 3 a písm. b) bod 2 ZlegV.

3.4 Politicky exponovaná osoba

Pojem politicky exponovaná osoba z anglického „*politically exposed person*“ („**PEP**“) označuje osobu, ktorá zastáva významnú verejnú funkciu, prípadne osobu, blízku takejto osobe. Z titulu ich funkcie prípadne z vplyvu, ktorý im táto môže prinášať, je nutné pri politicky exponovaných osobách brať do úvahy vyššiu mieru rizika ich účasti na prípadnej korupcii alebo uplácení generujúcich protiprávne príjmy. Kategória PEP pramení z dvanásteho z 40 odporúčaní FATF.

Do právneho poriadku Českej republiky bol inštitút PEP zavedený transpozíciou AML Smernice, ktorá ho definuje ako: „*fyzické osoby, ktorým sú alebo boli zverené významné verejné funkcie a blízki rodinní príslušníci alebo osoby známe ako blízki spolupracovníci týchto osôb*“. Za účelom súvislého uplatňovania pojmu PEP naprieč všetkými členskými štátmi EÚ s ohľadom na spoločenské, politické a ekonomické rozdiely boli pojmy použité v uvedenej definícii ďalej spresnené vykonávacou smernicou 2006/70/ES.⁶⁶

Za PEP sa v zmysle smernice 2006/70/ES považujú: hlavy štátov, hlavy vlád, ministri a štátny tajomníci alebo zástupcovia ministrov; poslanci parlamentu; členovia najvyšších súdov, ústavných súdov alebo iných justičných orgánov vyššieho stupňa, proti rozhodnutiu ktorých sa s výnimkou osobitných situácií už nemožno odvolať; členovia dvorov audítorov alebo rád centrálnych bánk; veľvyslanci, *chargé d'affaires* a vysokopostavený dôstojníci ozbrojených síl; a členovia správnych, riadiacich alebo dozorných orgánov štátnych podnikov. Vymenované kategórie sa vzťahujú na funkcie vykonávané nie len na národnej ale aj medzinárodnej úrovni.

Smernica 2006/70/ES stanovuje, že žiadna s uvedených kategórií sa nepovažuje za kategóriu zahŕňajúcu stredných alebo nižších úradníkov, a verejné funkcie vykonávané na úrovniach, ktoré sú nižšie ako štátna úroveň, by sa bežne nemali považovať za významné, avšak ak je ich politická publicita porovnateľná s publicitou v podobných pozíciách na štátnej úrovni, mali by povinné osoby na základe posúdenia rizika zvážiť, či aj osoby zastávajúce tieto nižšie funkcie nie je potrebné považovať za PEP. Status PEP ale pretrváva nielen po dobu výkonu v predchádzajúcom odseku vymenovaných funkcií, ale i ďalej po dobu jedného roku od ukončenia výkonu týchto funkcií.

Za PEP sa tiež pokladajú blízky rodinný príslušníci a osoby známe ako blízki spolupracovníci. Za blízky rodinný príslušník sa považujú: manžel, manželka; partner,

⁶⁶ Celý názov: Smernica Komisie 2006/70/ES ktorou sa ustanovujú vykonávacie opatrenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „politicky exponovaná osoba“, a technické kritériá postupov zjednodušenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a výnimky na základe finančnej činnosti vykonávanej príležitostne alebo vo veľmi obmedzenom rozsahu.

ktorý má na základe vnútroštátnych právnych predpisov podobné postavenie ako manžel alebo manželka; deti a ich manželia, manželky alebo partneri; a rodičia. Osoby známe ako blízki spolupracovníci zahŕňajú: všetky fyzické osoby, o ktorých je známe, že sú konečnými vlastníkmi právnických osôb, alebo majú iné blízke obchodné vzťahy s osobou zastávajúcou významné verejné funkcie; a všetky fyzické osoby, o ktorých je známe, že sú konečnými vlastníkmi právnických osôb, ktoré boli zriadené v prospech tejto osoby.

Keďže nie je prípustná transpozícia zužujúca výklad ťažiskových pojmov, vychádza ustanovenie § 4 ods. 5 ZlegV, definujúce pojem PEP v právnom poriadku Českej republiky, úplne z vykonávacej smernice 2006/70/ES. FATF však ďalej rozlišuje i tzv. zahraničné PEP a domáce a PEP a PEP medzinárodných organizácií⁶⁷. ZlegV však stanovuje, že PEP má bydlisko mimo územia Českej republiky alebo vykonáva svoju významnú verejnú funkciu mimo územia Českej republiky. V právnom poriadku Českej republiky sa teda uplatňuje len inštitút zahraničnej PEP, i keď FATF odporúča uplatňovať prísnejší AML režim i voči domácim PEP a PEP medzinárodných organizácií. Niektoré členské štáty EÚ ale medzi týmito dvoma kategóriami PEP nerozlišujú a príslušné opatrenia uplatňujú i voči domácim PEP.⁶⁸

Aj keď je úvaha o vyššej miere AML rizika predstavovaného PEP nepochybne správna, názory na inštitút PEP nie sú jednoznačné. Otázna totiž zostáva praktická vykonateľnosť vyhľadávania PEP.⁶⁹ I keď FAÚ MFČR v tejto súvislosti odporúča⁷⁰ využitie platených služieb vyhľadávania „rizikových klientov“ niektorých špecializovaných podnikateľských subjektov, vlastné šetrenie a získavanie informácií z prehlásení klienta, ide o opatrenia, miera efektivity, ktorých je ťažko určiteľná.

⁶⁷ FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. FATF Guidance: politically exposed persons (recommendations 12 and 22). 2013, Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf> [cit. 2014-11-24].

⁶⁸ Napr. Bulharsko. Vid': COMMITTEE OF EXPERTS ON THE EVALUATION OF ANTI-MONEY LAUNDERING MEASURES AND THE FINANCING OF TERRORISM (MONEYVAL). *Bulgaria - Report on Fourth Assessment Visit: Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*. 19. septembra 2013, 240 s. Dostupné z: [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/BUL4-MERMONEYVAL\(2013\)13_ENG.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/BUL4-MERMONEYVAL(2013)13_ENG.pdf) [cit. 2014-11-24] s. 111.

⁶⁹ TVRDÝ, Jirí. Pár slov k novému zákonu proti praniu špinavých peňez. *Právní rozhledy*. 2008, č. 5.

⁷⁰ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb.* dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24] - Zjišťování, zda klient je či není POLITICKY EXPOZOVANÁ OSOBA.

4 AML/CFT opatrenia podľa ZlegV

Hlavným zdrojom úpravy jednotlivých AML/CFT opatrení prijímaných povinnými osobami je časť druhá ZlegV – základné povinnosti povinných osôb. Medzi AML/CFT opatrenia je však vhodné zaradiť tiež mlčanlivosť povinných osôb o skutočnostiach týkajúcich sa oznámenia a šetrenia podozrivého obchodu, úkonov učinенých orgánmi verejnej moci alebo plnenia informačnej povinnosti. Mlčanlivosť je upravená v časti štvrtej ZlegV. V tejto časti nasleduje priblíženie jednotlivých AML/CFT opatrení, ktoré sú pre lepšiu prehľadnosť rozdelené podľa ich povahy na konkrétne, administratívne a preventívne.

4.1 Konkrétne opatrenia

Povinnosť uskutočňovať konkrétne opatrenia, vzniká vo všetkých jednotlivých prípadoch kedy poskytovateľ platobných služieb, prípadne i iný subjekt vystupujú voči klientovi ako povinné osoby v zmysle ZlegV. Patrí medzi ne povinnosť identifikácie a kontroly klienta, povinnosť podať oznámenie o podozrivom obchode, povinnosť odložiť splnenie príkazu klienta prípadne povinnosť neuskutočniť daný obchod alebo nevstúpiť do daného obchodného vzťahu.

4.1.1 Identifikácia klienta

Identifikácia klienta⁷¹ je upravená v prvej hlave druhej časti ZlegV. ZlegV neobsahuje žiadnu definíciu klienta a to ani v tej najvšeobecnejšej rovine. S ohľadom na rôznorodosť situácií, v ktorých sa vyskytujú povinné osoby sa absencia definície javí prakticky. Napriek tomu, vnímať pojem klient bez akéhokoľvek ohraničenia je taktiež nevhodné. Všeobecne je možné zo zmyslu a účelu zákona vyvodiť, že klientom bude osoba, ktorej daný obchodný vzťah priamo prináša možnosť nakladať s majetkom. Z pohľadu poskytovania platobných služieb a uplatňovania AML/CFT opatrení napríklad určite nepôjde o klienta povinnej osoby, ktorá vedie platobný účet pri tom, kto iba prostredníctvom iného poskytovateľa uskutočňuje prevod na tento účet. Klientom by však určite bol ten, kto by uvedenú platbu uskutočňoval hotovostným vkladom. Obe uvedené osoby pritom nepochybne sú platcami a teda užívateľmi platobných služieb v zmysle ZPS. A preto aj keď sa často tieto pojmy budú vzťahovať k jednej osobe, je potrebné rozlišovať medzi klientom v zmysle ZlegV a užívateľom platobných služieb.

⁷¹ Slovo „klient“ je synonymom slova zákazník. Právne predpisy z oblasti bankovníctva a finančného trhu tieto pojmi nerozlišujú (viď napr. BankZ, ZPKT). ZlegV rovnako ako jemu predchádzajúci AML zákon 61/1996 Sb., o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosů z trestné činnosti a o zmene a doplnení souvisejících zákonů, však používa výlučne pojem zákazník, ktorý sa v AML/CFT legislatíva všeobecne zaužíval. Z tohto dôvodu používam v texte diplomovej práce v súvislosti s otázkami AML/CFT taktiež pojem klient.

4.1.1.1 Povinnosť identifikácie

§ 7 ods. 1 ZlegV ustanovuje všeobecnú povinnosť identifikácie klienta v prípade, že je povinná osoba účastníkom obchodu prevyšujúceho hodnotu 1 000 EUR. Nie je pritom rozhodujúce, či k plneniu dôjde jednorázovo alebo v splátkach. K identifikácii musí povinná osoba pristúpiť pred uskutočnením obchodu.

V situáciách uvedených v § 7 ods. 2 ZlegV musí povinná osoba identifikovať klienta vždy, bez ohľadu na limit stanovený v ods. 1. S činnosťou poskytovateľov platobných služieb súvisia situácie podľa § 7 ods. 2 písm. b) a c) ZlegV, teda vznik obchodného vzťahu a založenie účtu, ku ktorým spravidla dochádza pri jednej príležitosti, pretože založenie účtu je prejavom vzniku obchodného vzťahu. Je však nutné pripomenúť, že poskytovateľ môže určitú platobnú službu poskytnúť aj bez založenia platobného účtu.⁷² Povinnosť identifikácie bez ohľadu na limit 1 000 podľa § 7 ods. 2 písm. a) vzniká tiež pri podozrivom obchode, čiže situácii, ktorá sa pri poskytovaní platobných služieb taktiež vyskytuje.

4.1.1.2 Vykonávanie identifikácie

Pri prvej identifikácii klienta platí základná zásada, že táto identifikácia musí prebehnúť za fyzickej prítomnosti identifikovaného pokiaľ zákon nestanoví inak. V prípade klienta – fyzickej osoby musí byť identifikovaný priamo klient, prípadne jeho zástupca. Povinná osoba podľa § 8 ods. 2 písm. a) ZlegV identifikačné údaje klienta zaznamená a overí ich z preukazu totožnosti. Povinná osoba tiež zaznamená druh a číslo preukazu; štát prípadne orgán, ktorý preukaz totožnosti vydal; dobu jeho platnosti; a overí zhodu podoby klienta s jeho vyobrazením na preukaze totožnosti.

Pre účely ZlegV sa podľa § 5 identifikačnými údajmi v prípade fyzickej osoby rozumejú všetky mená a priezviská; rodné číslo alebo dátum narodenia; miesto narodenia; pohlavie; a trvalý alebo iný pobyt a štátne občianstvo. V prípade podnikajúcej fyzickej osoby sú identifikačnými údajmi ešte obchodná firma, miesto podnikania a identifikačné číslo. Za identifikačné údaje právnickej osoby ZlegV označuje obchodnú firmu alebo názov vrátane odlišujúceho dodatku alebo ďalšieho označenia; identifikačné číslo; a identifikačné údaje osôb ktoré sú štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu právnickej osoby.

Klientov - právnické osoby povinné osoby podľa § 8 ods. 2 písm. b) ZlegV identifikujú tak, že identifikačné údaje zaznamenajú a overia z dokladu o existencii právnickej osoby. Dokladom o existencii právnickej osoby v Českej republike nepochybne bude výpis z obchodného registru. V praxi sa však stretávame s množstvom právnických osôb, ktoré

⁷² Napr. polohotovostné platobné služby podľa § 3 ods. 1 písm. a) a b) ZPS.

nepodliehajú zápisom do verejných registrov,⁷³ prípadne údaje obsiahnuté vo výpise z registru kde právnická osoba zapísaná je nespĺňajú náležitosti identifikačných údajov v zmysle ZlegV. V týchto situáciách bude nutné, aby povinná osoba vyžadovala predloženia zakladateľských listín právnickej osoby, prípadne osvedčenia o registrácii vydané príslušnými orgánmi verejnej moci. V prípade zahraničných dokumentov bude tiež nutné trvať na ich superlegalizácii či doložení apostily. Keby však ani iný doklad o existencii právnickej osoby neobsahoval zákonom požadované identifikačné údaje, povinná osoba ich môže prijať i z iného vierohodného zdroja.⁷⁴

Obdobná situácia sa však môže vyskytnúť i v prípade klienta fyzickej osoby a jeho preukazu totožnosti. Podľa definície preukazu totožnosti v § 4 ods. 6 ZlegV ide o doklad vydaný orgánom verejnej správy v ktorom je uvedené meno, priezvisko, dátum narodenia, a z ktorého je zreteľná podoba, poprípade i iný údaj umožňujúci identifikovať osobu, ktorá doklad predkladá ako jeho oprávneného držiteľa. ZlegV práve preto i s ohľadom na rôzne typy preukazov totožnosti a to i také, ktoré nenapĺňajú znaky definície v § 4 ods. 6 ZlegV stanovuje v § 8 ods. 2 písm. a) ZlegV, že povinná osoba zaznamená identifikačné údaje klienta a z preukazu totožnosti overí tie identifikačné údaje, ktoré sú v ňom uvedené. Zo znenia § 8 ods. 2 písm. a) ZlegV je preto potrebné odvodzovať určitú mieru voľnosti povinných osôb pri nastavení opatrení používaných za účelom zistenia a overenia identifikačných údajov klienta.⁷⁵ V každom prípade je navyše prípustné využitie i iných, dalo by sa povedať podporných dokladov, ktoré síce nespĺňajú náležitosti preukazu totožnosti v zmysle ZlegV, avšak údaje v nich sú spoľahlivé a vierohodné.⁷⁶

Vo vzťahu ku klientovi, ktorý ja zastúpený zmluvne povinná osoba podľa § 8 ods. 3 ZlegV identifikuje zmocnenca podľa ods. 2 a na základe predloženia splnomocnenia. Z tejto povinnosti existuje výnimka typická práve pre poskytovanie platobných služieb v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) a c) ZPS, teda vklady na účet a prevody peňažných prostriedkov a to vtedy keď osoba, ktorá inak nie je zmocnená k nakladaniu s peňažnými prostriedkami, ukladá na účet hotovosť a súčasne doručuje povinnej osobe už vyplnené a oprávnenou osobou podpísané doklady, alebo iba doručuje doklady, na základe ktorých má byť učená dispozícia s peňažnými prostriedkami na účte.

⁷³ Ako príklad je možné uviesť politické hnutia a strany alebo cirkvi a náboženské spoločenstvá, prípadne rôzne zahraničné právnické osoby, ktoré sa vo svojich domácich jurisdikciách do žiadnych verejných registrov nezapisujú.

⁷⁴ Podľa miery AML/CFT rizika, ktoré klient predstavuje, typu a objemu uskutočňovaného obchodu môže povinná osoba rozhodnúť o tom, že postačí napr. čestné prehlásenie klienta.

⁷⁵ Vid' poznámku č. 74.

⁷⁶ Napr. služobný alebo zamestnanecký preukaz, sobášny list, potvrdenie o prechodnom pobyte.

Ďalšou výnimkou je zákonné zastúpenie. Pri zákonom zastúpení povinná osoba identifikuje zákonného zástupcu a prevezme od neho identifikačné údaje zastúpeného. Povinná osoba by taktiež mala zdokumentovať príslušný právny vzťah medzi zástupcom a zastúpeným.⁷⁷

Podľa § 8 ods. 5 ZlegV pri ďalších obchodoch s klientom, ktorý už bol podľa ods. 2 identifikovaný, nemusí povinná osoba identifikovať klienta tzv. „tvárou v tvár“. Povinná osoba však má povinnosť overiť totožnosť klienta vhodným spôsobom. Je možné sa domnievať, že vhodným spôsobom overenia totožnosti sú aj vopred dohodnuté procesy medzi zákazníkom a poskytovateľom platobných služieb slúžiace k zaisteniu bezpečnosti transakcie. Využívajú sa hlavne pri moderných formách poskytovania platobných služieb prostredníctvom elektronických komunikačných zariadení,⁷⁸ ale opodstatnenie majú aj pri tradičnejších formách platobného styku.⁷⁹ V každom prípade je však nutné, aby povinnej osobe bola známa totožnosť konkrétneho klienta uskutočňujúceho daný obchod.

Ďalej platí, že povinná osoba musí v priebehu trvania obchodného vzťahu alebo pri ďalších obchodoch kontrolovať platnosť a úplnosť získaných identifikačných údajov rovnako tak ako platnosť a úplnosť informácií získaných pri kontrole klienta prípadne trvanie dôvodnosti výnimky z kontroly klienta. Šírka spektra produktov a služieb jednotlivých povinných osôb neumožňuje, aby ZlegV obsahoval konkrétne podrobnosti a lehoty vzťahujúce sa ku kontrole platnosti a úplnosti identifikačných údajov. Opäť i v tomto prípade, je povinným osobám ponechaný určitý priestor na navrhnutie, konkrétnych opatrení k zaisteniu požiadavku ZlegV na aktuálnosť identifikačných údajov.⁸⁰

V prípade, že povinná osoba má pri uzatváraní obchodu podozrenie, že klient nejedná vlastným menom, alebo že zatiera, že jedná menom tretej osoby, má podľa § 8 ods. 7 ZlegV povinnosť vyzvať klienta, aby doložil splnomocnenie podľa ods. 3 toho istého ustanovenia. Tejto výzve je každý klient povinný vyhovieť. Cieľom ustanovenia § 8 ods. 7 ZlegV je nepochybne odhalenie skutočnej identity zmocnenca. Informácie o skutočnej identite osoby uskutočňujúcej obchod povinná osoba archivuje ako súčasť identifikácie účastníka obchodu a pokiaľ medzi nimi a informáciami povinnej osoby získaných z iných zdrojov zaregistruje povinná osoba rozpor, situáciu vyhodnotí ako podozrivý obchod.⁸¹

⁷⁷ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.: *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 122.

⁷⁸ Napr. PIN kód, grid karta, identifikačný kľúč zaslaný SMS správou.

⁷⁹ Napr. podpisový vzor.

⁸⁰ I keď ZlegV žiadnu takúto povinnosť neukladá povinná osoba môže a to hlavne pri dlhotrvajúcich obchodných vzťahoch napr. požadovať zmluvný záväzok klienta nahlasovať zmeny v identifikačných údajoch.

⁸¹ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.: *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 123.

Ustanovenie § 8 ods. 8 ZlegV ukladá klientom povinných osôb poskytnúť povinným osobám všetku potrebnú súčinnosť pri uskutočňovaní identifikácie. Povinným osobám súčasne dáva oprávnenie k spracovaniu osobných údajov, avšak len v rozsahu potrebnom pre naplnenie účelu zákona. Ďalej povinné osoby oprávňuje k zhotovovaniu a uchovávaní kópií z predložených dokladov.

Zhotovovanie a uchovávanie kópií dokladov totožnosti je často diskutovanou témou.⁸² Vo všeobecnosti platí zákaz zhotovovať a uchovávať kópie dokladov totožnosti akýmikoľvek prostriedkami.⁸³ Ustanovenie § 8 ods. 8 ZlegV je z pohľadu povinných osôb nutné vnímať ako možnosť a nie ako povinnosť. Z tohto dôvodu je preto potrebné k vyhotoveniu a uchovaniu kópie dokladov získať súhlas klienta. Podľa stanoviska FAÚ MFČR⁸⁴ je štandardom „*zaznamenať príslušné identifikačné údaje z predloženého dokladu totožnosti, pričom tento úkon je so súhlasom jeho držiteľa možné nahradiť vyhotovením kópií takého preukazu.*“ Súhlas klienta by však nemal byť vynucovaný obchodnými, alebo inými podmienkami. Prelom do všeobecného zákazu zhotovovania kópií dokladov však prináša napr. ustanovenie § 11 ods. 4 písm. b) ZlegV.

4.1.1.3 Sprostredkovaná identifikácia klienta

Okrem identifikácie zmocnenca pri postupe podľa § 8 ods. 3 ZlegV v situácií kedy je klient zastúpený na základe splnomocnenia je ďalšou výnimkou zo zásady prvej identifikácie klienta za jeho fyzickej prítomnosti tzv. sprostredkovaná identifikácia. Sprostredkovanú identifikáciu vykonáva notár, alebo v prenesenej pôsobnosti krajský úrad, prípadne obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou. O sprostredkovanú identifikáciu môže požiadať klient alebo povinná osoba v prípade, že vykonaniu prvej identifikácie klienta podľa § 8 ods. 1 ZlegV bránia vážne dôvody.

Základné požiadavky na sprostredkovanú identifikáciu uvádza Metodický pokyn FAÚ MFČR k sprostredkovanej identifikácii.⁸⁵ Základným znakom sprostredkovanej identifikácie

⁸² K problematike zhotovovania a uchovávaní kópií osobných dokladov vydal stanovisko FAÚ MFČR (viď: FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANCIÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb* z dňa 5.3.2013 v znení aktualizovanom k 21.10.2013. dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar>) [cit. 2014-11-24] ako i Úřad pro ochranu osobních údajů (viď: ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ. *STANOVISKO č. 6/2004* v znení revidovanom k augustu 2009 dostupné na http://www.uoou.cz/files/stanovisko_2004_6.pdf) [cit. 2014-11-24].

⁸³ Viď ustanovenie § 15a odst. 2 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, v znení neskorších predpisov.

⁸⁴ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANCIÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb* z dňa 5.3.2013 v znení aktualizovanom k 21.10.2013. dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24] - Kopírování průkazů totožnosti.

⁸⁵ METODICKÁ POMŮCKA k provádění identifikace podle § 10 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dostupné na: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Metodika_2008_Metodicky-pokyn-k-zprostredkovane-identifikaci.pdf [cit. 2014-11-24].

je forma verejnej listiny. Forma žiadosti o sprostredkovanie identifikácie nie je rozhodujúca. V Žiadosti však musí byť uvedený účel identifikácie, pričom podľa metodického pokynu k sprostredkovanej identifikácii nepostačuje len všeobecné označenie účelu, ale vyžaduje sa „čo najpresnejšie označiť konkrétnu transakciu alebo konkrétny (dlhodobý) obchodný vzťah, pre ktorý sa identifikácia vykonáva (napr. typom účtu)“.⁸⁶

Kľúčovou časťou listiny o sprostredkovanej identifikácii sú identifikačné údaje klienta. Obligačnými náležitosťami sú tiež označenie toho kto sprostredkovanú identifikáciu vykonal a na čiu žiadosť tak učinil, miesto a dátum spísania listiny, podpis a otláčok pečiatky identifikujúcej osoby a poradové číslo evidencie listín o identifikácii. Okrem toho musí listina ešte obsahovať osvedčenie prehlásenia identifikovanej osoby o účele identifikácie, potvrdenie správnosti identifikácie, prípadne jej výhrady k vykonanej identifikácii. FAÚ MFČR na svojich internetových stránkach zverejňuje vzorové tlačivo listiny o sprostredkovanej identifikácii klienta.

Prílohou listiny o sprostredkovanej identifikácie sú podľa § 10 ods. 3 ZlegV kópie tých častí dokladov použitých k identifikácii, z ktorých je možné zistiť identifikačné údaje a ďalej druh a číslo preukazu totožnosti, štát, poprípade orgán, ktorý ho vydal, a dobu jeho platnosti. Citované ustanovenie tak popri § 11 ods. 4 písm. b) ZlegV predstavuje ďalšiu výnimku zo zákazu zhotovovania kópií preukazov totožnosti. K listine o sprostredkovanej identifikácii sa tiež prikladá žiadosť o vykonanie sprostredkovanej identifikácie, v prípade, že táto bola podaná v písomnej forme.

Metodický pokyn FAÚ MFČR k sprostredkovanej identifikácii⁸⁷ umožňuje spísanie o listiny o sprostredkovanej identifikácii osobe oprávnenej k jej výkonu odmietnuť v prípade, že existuje pochybnosť o dôveryhodnosti predložených identifikačných dokladov; že z jednaní identifikovanej osoby vyplýva, že nejedná svojím menom, alebo že zastiera, že jedná za inú osobu; alebo v prípade, že z dostupných informácií vyplýva, že identifikovaný uvádza nepravdivé údaje prípadne, že listina má byť zneužitá k legalizácii výnosov z trestnej činnosti. Dôvodom pre odmietnutie žiadosti o vykonanie sprostredkovanej identifikácie je tiež nedostatočné označenie účelu identifikácie.

Notár a príslušné úrady územnej samosprávy vedú o vykonaných sprostredkovaných identifikáciách samostatnú evidenciu. Táto obsahuje poradové číslo a dátum spísania listiny, údaje o identifikovanej osobe a účel identifikácie. Evidencie sa vedie po dobu kalendárneho roku. Po jej uzavretí sa odkladá na dobu 10 rokov.

⁸⁶ Vid' poznámku č. 85.

⁸⁷ Vid' poznámku č. 85.

V praxi sa samozrejme často vyskytujú prípady, kedy klientom poprípade skutočným majiteľom je cudzinec alebo iná zahraničná osoba, pre ktorú je mimoriadne náročné zaistiť svoju fyzickú prítomnosť v Českej republike za účelom vykonania identifikácie. Využitie sprostredkovanej identifikácie notárom alebo krajským či obecným úradom, ku ktorému tiež musí dôjsť na území Českej republiky je v tejto situácii taktiež zbytočné. Z pohľadu uľahčenia plnenia zákonných povinností povinnými osobami a ich klientmi by preto bolo vhodné zvážiť zavedenie možnosti podrobiť sa identifikácii zahraničným notárom alebo obdobným orgánom, prípadne umožniť výkon identifikácie zastupiteľskými orgánmi Českej republiky v zahraničí.

4.1.1.4 Výnimky z povinnosti identifikácie a kontroly klienta

ZlegV v § 13 pripúšťa, aby v určitých prípadoch povinné osoby neuskutočnili identifikáciu prípadne kontrolu klienta. Výnimka z povinnosti identifikácie a kontroly klienta sa umožňuje buďto vo vzťahu k typom klientov vymenovaných v § 13 ods. 1 ZlegV alebo vo vzťahu k typom obchodov vymenovaných v ods. 2 toho istého ustanovenia. *„Ide hlavne o klientov, ktorý sú sami povinnými osobami, a ktorých identita je dostatočne známa a priehľadná a pri ktorých nie je predpoklad, že by svoje obchodné aktivity zneužívali k ML/FT, prípadne o niektoré činnosti, pri ktorých (prípadne za dodržania stanovených limitov) je veľmi malá pravdepodobnosť zneužitia k ML/FT a preto ich je možné všeobecne vyňať z povinnosti identifikácie a kontroly klienta.“*⁸⁸

Aj pri uvedených výnimkách z povinnosti identifikácie a kontroly klienta však pretrváva povinnosť podľa § 13 ods. 3 ZlegV overiť či podľa informácií, ktoré má povinná osoba k dispozícii nepredstavuje niektorý klient, produkt, alebo konkrétny obchod zvýšené riziko ML/FT a v prípade pochybností výnimku neuplatniť. Povinná osoba navyše podľa § 13 ods. 4 ZlegV nesmie v prípade, že klientom je PEP uplatniť výnimku bez ohľadu na typ obchodu.

Vyhodnocovanie podľa § 13 ods. 3 ZlegV musí byť podľa stanoviska ČNB⁸⁹ vykonávané priebežne a pred každou aplikáciou niektorej z výnimiek podľa § 13 ods. 1 a 2 ZlegV, tak aby povinná osoba mohla v prípade získaní informácií o zvýšenej AML/CFT rizikovosti klienta alebo obchodu v uplatňovaní výnimky nepokračovať. Za hodnotenie AML/CFT rizikovosti pre účely uplatnenia výnimky z povinnosti identifikácie zodpovedá

⁸⁸ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.: *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 140.

⁸⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *K výjimce z povinnosti identifikace a kontroly klienta podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti*. 2013, 2 s. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/k_vyjimce_z_povinnosti_identifikace.pdf [cit. 2014-11-24].

povinná osoba. Splnenie podmienok pre uplatnenie výnimky musí byť povinná osoba schopná riadne odôvodniť.

4.1.2 Kontrola klienta

Inštitút kontroly klienta zakotvený v § 9 ZlegV je legislatívnym základom pre uplatňovanie dôležitej AML/CFT zásady „poznaj svojho klienta“. Slovné spojenie „poznaj svojho klienta“ je prekladom anglického „know you client“ a často sa nahrádza skratkou „KYC“.

Povinnosť vykonať kontrolu klienta sa vzťahuje na obchody v hodnote 15 000 EUR alebo vyššej; na obchody, na ktoré sa vzťahuje povinnosť identifikácie podľa § 7 ods. 2 písm. a) až d); a na obchody a s politicky exponovanou osobou. Ustanovenie § 9 ZlegV predpokladá aktívnu spoluprácu klienta⁹⁰ a ukladá mu povinnosť poskytnúť nevyhnutnú súčinnosť pri výkone kontroly. Podobne ako § 8 ods. 8 ZlegV aj ustanovenie o kontrole klienta k naplneniu účelu zákona oprávňuje povinné osoby k zhotovovaniu a uchovávaniu kópií dokladov totožnosti a spracovaniu osobných údajov.

Kontrola klienta, rozsah ktorej je vymedzený v § 9 ods. 2 ZlegV zahŕňa (a) získanie informácií o účele a zamýšľanej povahe obchodu alebo obchodného vzťahu; (b) zisťovanie skutočného majiteľa v prípade, že klientom je právnická osoba; (c) získanie informácií pre vykonávanie príbežného sledovania obchodného vzťahu vrátane preskúmavania obchodov vykonávaných v priebehu daného vzťahu za účelom zistenia, či uskutočňované obchody sú v súlade s tým, čo povinná osoba vie o klientovi a jeho podnikateľskom a rizikovom profile; a (d) preskúmavanie zdrojov peňažných prostriedkov.

ZlegV minimálny rozsah kontroly klienta nestanovuje, rovnako tak ako nie sú stanovené ďalšie požiadavky.⁹¹ Kontrolu je nutné vykonávať s prihliadnutím k AML/CFT rizikosti klienta a vykonávaného obchodu. Ak teda povinná osoba má informácie napr. o legálnosti pôvodu peňažných prostriedkov, nie je potrebné uplatňovať § 9 ods. 2 písm. d) ZlegV. Podľa stanoviska FAÚ MFČR⁹² je však pri zakladaní obchodného vzťahu vždy nutné vykonávať kontrolu klienta minimálne v rozsahu § 9 ods. 2 písm. a) a b) ZlegV. Informácie podľa § 9 ods. 2 písm. a) a b) ZlegV predstavujú totiž akési vstupné informácie o klientovi,

⁹⁰ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb z dňa 5.3.2013 v znení aktualizovanom k 21.10.2013.* dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24] - Kontrola klienta

⁹¹ TVRDÝ, Jiří; BARTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář.* Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 125.

⁹² FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb z dňa 5.3.2013 v znení aktualizovanom k 21.10.2013.* dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24] - Kontrola klienta

v kontexte ktorých následne povinná osoba posudzuje povahu a prípadnú rizikovosť klientom uskutočňovaných obchodov. Povinná osoba teda vníma charakter jednotlivých obchodov s prihliadnutím k zázemiu, podnikateľskej činnosti, platobnej histórii a ďalším dostupným informáciám o klientovi.

Otázkou zostáva, ako sa abstraktné slová zákona a metodických pokynov prejavia v praxi. Podľa § 9 ods. 3 ZlegV povinná osoba vykonáva kontrolu klienta v rozsahu potrebnom pre posúdenie možného AML/CFT rizika v závislosti na type klienta, obchodného vzťahu, produktu alebo obchodu. To znamená, že v prípade, dlhodobého klienta, ktorého štruktúra je transparentná, s činnosťou ktorého je povinná osoba dobre zoznámená môže pre účely kontroly stačiť neformálne ústne prehlásenie. Povinná osoba však musí byť schopná FAÚ MFČR odôvodniť uskutočnený rozsah kontroly prípadne overenie splnenia podmienok pre výnimku z identifikácie a kontroly klienta s ohľadom na uvedené riziká. Hĺbka požadovanej kontroly klienta ale nie je ohraničená a preto je nejasné, či povinné osoby majú prijímať až absurdné a ekonomicky neudržateľné KYC opatrenia ako napr. požadovanie predloženia právneho titulu ku všetkým klientovým príjmom, detailných ekonomických analýz predpokladaných príjmov, či uplatňovanie politiky poznaj klienta svojho klienta.⁹³

4.1.3 Oznámenie podozrivého obchodu

Účinkom zaznamenanie podozrivého obchodu je povinnosť povinnej osoby ďalej konať podľa tretej hlavy druhej časti ZlegV opravujúcej postup pri podozrivom obchode. Ustanovenie § 18 ZlegV zakotvuje povinnosť oznámenia podozrivého obchodu a jednotlivé náležitosti tohto oznámenia. V ods. 1 je použitá formulácia „v súvislosti so svojou činnosťou“, ktorá vychádzajúc z predpokladu, že povinné osoby, resp. osoby, ktoré povinné osoby zastupujú, by sa sami aktívne mali zapojiť do odhaľovania prípadných ML/FT praktík naznačuje, že povinnosť oznámiť podozrivý obchod pokrýva širší okruh situácií než len tie, ktoré bezprostredne súvisia s uskutočňovaním konkrétnej transakcie.⁹⁴

Povinnosť podať oznámenie o podozrivom obchode je nutné splniť bez zbytočného odkladu najneskôr však do 5 dní. V prípade nebezpečenstva omeškania alebo v iných prípadoch kedy si to vyžadujú okolnosti je nutné podať oznámenie o podozrivom obchode okamžite po jeho zistení. Nebezpečenstvo omeškania nastáva v prípadoch kedy hrozí znemožnenie alebo podstatné sťaženie zaistenia majetku, ktorý je predmetom obchodu.⁹⁵

⁹³ Z anglického „know customer of your costomer“ – KCYC.

⁹⁴ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 148.

⁹⁵ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 149.

Znemožnenie alebo podstatné sťaženie zaistenia majetku bude z povahy vecí najčastejšie spôsobené prevodom alebo hotovostnou transakciou. Je preto možné usudzovať, že v takýchto situáciách sa budú vyskytovať najmä povinné osoby poskytujúce platobné služby.

Oznámenia o podozrivom obchode prijíma FAÚ MFČR, plniaci funkciu českej finančnej spravodajskej jednotky (FIU z anglického „*financial intelligence unit*“), ktorej zriadenie predpokladá čl. 21 AML smernice. Formu oznámenia o podozrivom obchode upravuje § 19 ZlegV. Oznámenie o podozrivom obchode je možné FAÚ MFČR podať doporučené prostredníctvom pošty, osobne či už písomne alebo ústne do protokolu, prípadne i elektronickými prostriedkami, ktoré však zaisťujú zvláštnu ochranu prenášaných údajov. FAÚ MFČR navyše pre účely uľahčenia podávania oznámení o podozrivom obchode vytvoril softwarovú aplikáciu „MoneyWeb“⁹⁶.

§ 18 stanovuje jednotlivé náležitosti oznámenia podozrivého obchodu veľmi všeobecne a vágne, a navyše k nemu nebol vydaný žiadny vykonávací podzákonný predpis. K spresneniu náležitostí oznámenia podozrivého obchodu bol však pre povinné osoby FAÚ MFČR vydaný metodický pokyn.⁹⁷ Metodický pokyn upresňuje, čo sa rozumie identifikačnými údajmi pre potreby podania oznámenia o podozrivom obchode a informáciami o podstatných okolnostiach podozrivého obchodu. Identifikačné údaje požadované pre účely oznámenia podozrivého obchodu sa v zásade zhodujú s identifikačnými údajmi podľa § 5 ZlegV požadovaných k riadnej identifikácii klienta. Čo sa týka informácií o okolnostiach podozrivého obchodu, metodický pokyn stanovuje, aby oznamovateľ uviedol najmä deklarovaný dôvod transakcie, popis použitej hotovosti alebo iných platobných prostriedkov a ďalšie okolnosti hotovostnej platby, časové údaje, čísla účtov, na ktorých sú sústredené peňažné prostriedky, ohľadne ktorých sa oznámenie podáva, a na ktoré resp. z ktorých sa peňažné prostriedky prevádzajú, alebo majú byť prevedené, vrátane uvedenia majiteľov alebo disponentov, ak je totožnosť týchto osôb oznamovateľovi známa.

Ak sa oznámenie podozrivého obchodu týka majetku, na ktorý sa vzťahujú medzinárodné sankcie⁹⁸ podľa zákona ZPMS, musí podľa § 18 ods. 5 ZlegV oznámenie obsahovať tiež upozornenie na túto skutočnosť a stručný popis tohto majetku, vrátane informácií o jeho umiestnení, vlastníkovi a informácií o tom či hrozí jeho bezprostredné poškodenie, znehodnotenie alebo využitie v rozpore so zákonom. Podaním oznámenia

⁹⁶ K stiahnutiu pre povinné osoby dostupná na: <http://ca.moneyweb.cz/#lite> [cit. 2014-11-24].

⁹⁷ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický pokyn pro podání oznámení o podezřelém obchodu*, dostupný na: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/oznameni-podezreleho-obchodu> [cit. 2014-11-24].

⁹⁸ Podľa § 6 ods. písm. b) ZlegV ide v prípade nakladania s majetkom, voči ktorému sa uplatňujú medzinárodné sankcie vždy o podozrivý obchod.

o podozrivom obchode povinná osoba zároveň splní oznamovaciu povinnosť vyplývajúcu s § 10 ZPMS. § 18 ďalej v ods. 6 ukladá oznamovateľovi povinnosť uviesť údaje o tzv. kontaktnej osobe, ktorá oznámenie vypracovala⁹⁹ a v ods. 7 upravuje postup v situácií, že jeden podozrivý obchod zistí spoločne viac povinných osôb.

4.1.4 Odloženie splnenia príkazu klienta

S oznámením o podozrivom obchode úzko súvisí ďalšia z povinností podľa ZlegV, ktorou je povinnosť odkladu splnenia príkazu klienta. Povinnosť odkladu splnenia príkazu zákazníka a súvisiacu problematiku upravuje ustanovenie § 20 ZlegV. Ide o zaistovacie opatrenie majúce význam hlavne pre prípadné následné trestné stíhanie. Predmet obchodu, ktorého sa povinnosť odkladu splnenia príkazu zákazníka týka by totiž splnením príkazu mohol nenávratne uniknúť z dosahu orgánov činných v trestnom konaní. Povinnosť odloženia splnenia príkazu klienta nastupuje podľa § 20 ods. 1 ZlegV, „*pokiaľ hrozí, že bezodkladným splnením príkazu klienta by mohlo byť zmarené alebo podstatne sťažené zaistenie výnosov z trestnej činnosti, alebo prostriedkov určených k financovaniu terorizmu*“, s tým, že príkaz je možné splniť najskôr po uplynutí 24 hodín od podania oznámenia o podozrivom obchode

Pri odložení nerozhoduje forma konkrétneho príkazu klienta. S ohľadom na nové moderné formy platobného styku, kedy napr. k prevodu peňažných prostriedkov môže dôjsť automaticky bez nutnosti a zároveň možnosti zásahu pracovníkov povinnej osoby, alebo v prípade v predstihu zadaných príkazov, musia povinné osoby zabezpečiť možnosť zaistiť majetok aj proti týmto možnostiam nakladania.¹⁰⁰

FAÚ MFČR môže v prípade, že vyšetrovanie podozrivého obchodu si vyžaduje dlhšiu dobu rozhodnúť o predĺžení odkladu splnenia príkazu klienta. Keďže odklad splnenia príkazu klienta predstavuje závažnú kolíziu záujmu na vyšetrení podozrivého obchodu so záujmom na ochrane vlastníckeho práva, stanovuje ZlegV dobu 72 hodín, po ktorú je možné splnenie príkazu odkladať. V prípade, že výsledky prešetrovania naznačujú, že bol spáchaný trestný čin a FAÚ MFČR podá trestné oznámenie podľa § 32 ods. 1 ZlegV, vykoná povinná osoba klienta príkaz klienta po 3 dňoch od podania trestného oznámenia, za predpokladu, že orgány činné v trestnom konaní dovedy nerozhodli o odňatí alebo zaistení predmetu podozrivého obchodu.

⁹⁹ Napr. pre účely vyžiadania si doplňujúcich informácií zo strany FAÚ MFČR. Viď TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 155.

¹⁰⁰ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb., z dňa 5.3.2013 v znení aktualizovanom k 21.10.2013*. dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24] - Odklad splnění příkazu klienta podle § 20 zákona č. 253/2008 Sb.

4.1.5 Neuskutočnenie obchodu

Ďalšou z povinností povinných osôb je neuskutočnenie obchodu v prípade, že sú naplnené podmienky stanovené v § 15 ZlegV. Pri poskytovateľoch platobných služieb túto povinnosť predpokladá aj § 105 ZPS, stanovujúci povinnosť odmietnuť vykonanie platobného príkazu, ak tak stanoví iný právny predpis.

Podľa § 15 ods. 1 ZlegV odmietne povinná osoba uskutočnenie obchodu alebo uzavretie obchodného vzťahu v prípade, že je povinnosť identifikácie v zmysle § 7 ZlegV a klient sa odmietne identifikácii podrobiť, neposkytne súčinnosť pri kontrole klienta podľa § 9 ZlegV, alebo v prípade, že z iného dôvodu povinná osoba nemôže identifikáciu alebo kontrolu klienta vykonať, prípadne existujú pochybnosti o pravdivosti klientom uvádzaných údajov alebo o pravosti ním predkladaných dokladov. Samotné odmietnutie podrobeniu sa kontroly klientom sa pritom podľa § 6 ods. 2 písm. c) považuje za podozrivý obchod, zakladajúci povinnosť podať oznámenie o podozrivom obchode.

FAÚ MFČR v tejto súvislosti vo svojom stanovisku¹⁰¹ uvádza: „*Logickým výkladom „a maiori ad minus“ je možné dovodiť, že ak sa zákaz v danej situácii vzťahuje na uskutočnenie obchodu alebo uzavretie obchodného vzťahu, tým skôr sa vzťahuje na konkrétnu jednotlivú transakciu v rámci obchodného vzťahu.*“ Čo sa týka samotného oznámenia o podozrivom obchode, podľa stanoviska povinnosť jeho podania nie je potrebné vykladať rigidne. Povinná osoba by mala zväziť predpoklad získania príslušného vysvetlenia od klienta, ktorý je napr. dočasne nedostupný. Je preto možné klientovi poskytnúť primeranú dobu k splneniu súčinnosti a podanie oznámenia o podozrivom obchode až do jej uplynutia podmiennečne odložiť.

§ 15 ods. 2 a 3 ZlegV ďalej upravujú situácie, ktorých sa účastní politicky exponovaná osoba. Podľa ods. 2 povinná osoba neuskutoční obchod s PEP ak jej nie je známy pôvod majetku využitého pri obchode. Ods. 3 stanovuje, že o uskutočnení obchodu s PEP musí rozhodnúť nadriadený zamestnanca uskutočňujúceho obchod menom povinnej osoby prípadne štatutárny orgán povinnej osoby. Zmyslom tohto ustanovenia však nie je to, aby o všetkých obchodoch s PEP rozhodoval najvyšší manažment povinnej osoby¹⁰² a v praxi

¹⁰¹ FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb.*, z dňa 5.3.2013 v znení aktualizovanom k 21.10.2013. dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24] - Neuskutečnení obchodu podľa § 15 zákona č. 253/2008 Sb.

¹⁰² TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.:. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 144.

preto postačí, že o uskutočnení týchto obchodov bude rozhodovať napr. špecializovaný útvar tzv. „*compliance*“.

S problematikou odloženia splnenia príkazu klienta a neuskutočnenia obchodu je úzko prepojená tiež problematika zodpovednosti za škodu. Je nepochybné, že najmä v podnikateľskom styku a obzvlášť vo sfére využívania platobných služieb môže dôjsť k vzniku rozsiahlej škody čo i len krátkym odkladom splnenia príkazu. V prípade, že o odložení rozhoduje finančná spravodajská jednotka alebo iný orgán verejnej moci, klient má možnosť domáhať sa náhrady škody spôsobenej nesprávnym postupom orgánu verejnej moci. Avšak už aj samotná povinná osoba, ktorá poňala podozrenie o transakcii uskutočňovanej klientom má povinnosť odložiť splnenia príkazu minimálne na dobu 24 hodín od prijatia oznámenia o podozrivom obchode FAÚ MFČR. Otázkou preto zostáva, kto bude zodpovedať za nesprávne vyhodnotenie uskutočňovanej transakcie a z toho vzniknutú škodu.

4.2 Administratívne opatrenia

Administratívnymi opatreniami sa netýkajú priamo vzťahy s klientom ale dopadajúce na celú sféru činnosť poskytovateľa platobných služieb, prípadne iného subjektu, ako povinnej osoby. Administratívnymi opatreniami sú povinnosť mlčanlivosti, povinnosť uchovávanía údajov a kópií dokladov, povinnosť určiť kontaktnú osobu a povinnosť poskytovať údaje a informácie príslušným orgánom verejnej moci.

4.2.1 Povinnosť uchovávanía údajov a kópií dokladov

Údaje získané pri identifikácii resp. kontrole klienta alebo na základe aplikácie Nariadenia 1781/2006¹⁰³, kópie dokladov predložených k identifikácii, údaje o tom, kto a kedy vykonal prvú identifikáciu, resp. dokumenty odôvodňujúce prípadnú výnimku z povinnosti identifikácie alebo kontroly klienta je podľa § 16 ods. 1 ZlegV nutné uchovávať po dobu 10 rokov od ukončenia obchodného vzťahu s klientom. Takisto údaje a doklady o obchodoch spojených s povinnosťou identifikácie musia povinné osoby podľa § 16 ods. 2 uchovávať po dobu 10 rokov od uskutočnenia obchodu alebo od ukončenia obchodného vzťahu. Desaťročná doba začína podľa § 16 ods. 4 ZlegV plynúť prvým dňom roka nasledujúceho po roku v ktorom došlo k uskutočneniu posledného obchodu alebo k ukončeniu obchodného vzťahu s klientom.

Aj keď AML Smernica, ktorú ZlegV transponuje i Nariadenie 1781/2006 vyžadujú len 5 rokov dlhú dobu uchovávanía získaných údajov a dokladov, ZlegV požaduje, aby povinné

¹⁰³ Údaje o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody peňažných prostriedkov. Vid' kapitolu 5.2.

osoby údaje i doklady uchovávali až 10 rokov. Je tomu tak z dôvodu, že 10 ročná doba korešponduje s premlčacou dobou rozhodnej časti trestných činov spojených s legalizáciou výnosov trestnej činnosti alebo financovaním terorizmu.¹⁰⁴ Účelom tejto úpravy je predchádzanie situáciám, kedy trestný čin ešte nebol premlčaný, avšak dôkazy už boli v súlade so zákonom zničené.

V súvislosti s uchovávaním údajov a hlavne dokladov je nutné poukázať na potrebu zvoliť vhodnú formu média, na ktorom budú požadované informácie zaznamenaná. Zákon síce žiadnu konkrétnu formu nestanovuje, avšak k naplneniu jeho účelu je určite nevyhnutné aby forma a spôsob akým povinná osoba údaje a doklady zaznamená a uloží umožňoval ich zachovanie v primeranej kvalite po celú požadovanú dobu.¹⁰⁵

§ 17 ZlegV umožňuje, aby údaje a doklady vzťahujúce sa ku konkrétnemu obchodu s tým istým klientom, na ktorom sa podieľa viac povinných osôb uchovávala len jedna z povinných osôb. Podmienkou však zostáva, že ostatné zúčastnené povinné osoby majú zaistené poskytovanie potrebných informácií vrátane kópií príslušných dokladov bez zbytočného odkladu.

4.2.2 Povinnosť poskytovať údaje a informácie

§ 24 ZlegV zakotvuje povinnosť poskytnúť na žiadosť FAÚ MFČR v stanovenej lehote údaje o obchodoch súvisiacich s povinnosťou identifikácie, alebo ohľadne ktorých FAÚ MFČR vykonáva šetrenie, vrátane údajov osôb, ktoré sa akýkoľvek spôsobom na daných obchodoch zúčastnili. Povinné osoby musia predložiť informácie o týchto obchodoch alebo k nim umožniť prístup povereným zamestnancom FAÚ MFČR. Plnením povinnosti poskytovať údaje a informácie podľa § 24 povinné osoby poskytujú FAÚ MFČR nevyhnutnú súčinnosť pri jeho analytickej činnosti. Analytická činnosť FAÚ MFČR. Porušenie informačnej povinnosti je správnym deliktom, za ktorý môže byť podľa § 45 ZlegV uložená pokuta až do výšky 10 000 000 Kč.

4.2.3 Povinnosť mlčanlivosti

Povinnosť mlčanlivosti je v ZlegV zaradená odlišne od ostatných povinností v samostatnej časti štvrtej. Z § 38 ods. vyplýva, že sa týka oznámenia o podozrivom obchode a jeho prešetrovania. Uplatňovanie mlčanlivosti je opodstatnené záujmom na nerušenom priebehu šetrenia podozrivého obchodu. Podľa § 38 ods. 1 povinnosti mlčanlivosti podliehajú povinné osoby, ich zamestnanci, zamestnanci ministerstva, zamestnanci ostatných dozorných

¹⁰⁴ TVRDÝ, Jiří; BARTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 146.

¹⁰⁵ Zvláštna časť dôvodovej správy k ZlegV.

úradov a fyzické osoby, ktoré sú pre povinné osoby ministerstvo alebo iné dozorné úrady činné na základe inej než pracovnej zmluvy a to i po prevedení na inú prácu alebo po tom čo povinná osoba prestane vykonávať svoju činnosť. Navyše podľa ods. 3 je mlčanlivosť povinný zachovávať každý, kto sa dozvie o skutočnostiach uvedených v ods. 1.

Výnimky z povinnosti mlčanlivosti stanovujú ustanovenia § 39 a § 40 ZlegV. § 39 vymenúva orgány verejnej moci, voči ktorým nie je možné sa dovolať povinnosti mlčanlivosti podľa § 38. Orgány uvedené v § 39 ods. 1 písm. a) až m) spája to, že ich poslaním je postihovanie predikatívnych činov, prípadne priame predchádzanie terorizmu. Výnimkou sú ustanovenia písm. i) a j)¹⁰⁶ ktorých aplikácia súvisí s neprimeraným alebo neopodstatneným postupom podľa ZlegV. § 40 sa vzťahuje na činnosť v rámci výkonu vybraných profesií a poskytovateľa platobných služieb ako povinnej osoby sa netýka.

4.3 preventívne opatrenia

Preventívne opatrenia sú opatrenia slúžiace k vytvoreniu podmienok pre riadny výkon ostatných opatrení podľa ZlegV. Preventívnymi opatreniami sú školenie zamestnancov a povinnosť vytvorenia a uplatňovania systému vnútorných zásad.

4.3.1 Systém vnútorných zásad

Všetky povinné osoby v zmysle ZlegV majú podľa jeho § 21 povinnosť vypracovať a uplatňovať systém vnútorných zásad, postupov a kontrolných opatrení k naplneniu povinností stanovených ZlegV (systém vnútorných zásad). Na poskytovateľov platobných služieb ako povinné osoby v zmysle § 2 ods. 1 písm. b) sa podľa § 21 ods. 2 vzťahuje povinnosť vypracovať systém vnútorných zásad písomne. Platobné inštitúcie a inštitúcie elektronických peňazí musia podľa § 3 ods. 3 písm. c) bodu 5 resp. § 6 ods. 2 písm. c) bodu 5 vyhlášky ČNB č. 141/2011 Sb., o výkone činnosti platebných inštitúcií, inštitúcií elektronických peňazí, poskytovateľov platebných služieb malého rozsahu a vydavateľov elektronických peňazí malého rozsahu („**Vyhláška č. 141/2011 Sb.**“) písomne vypracovaný systém vnútorných zásad predložiť už ako súčasť žiadosti o povolenie k činnosti platobnej inštitúcie resp. inštitúcie elektronických peňazí. Systém vnútorných zásad musí ďalej podľa § 12 ods. 1 a § 29 ods. 1 Vyhlášky č. 141/2011 Sb. tvoriť súčasť riadiaceho a kontrolného systému platobnej inštitúcie resp. inštitúcie elektronických peňazí.

Avšak vzhľadom k tomu, že poskytovateľom platobných služieb malého rozsahu môže byť dokonca i samotná fyzická osoba, je tiež nutné zmieniť výnimku stanovenú v § 21 ods. 3

¹⁰⁶ Finančný arbiter rozhodujúci podľa iného právneho predpisu v spore navrhovateľa proti inštitúcii - písm. i) a osoba, ktorá by mohla uplatniť nárok na náhradu škody spôsobenej postupom podľa ZlegV - písm. j).

ZlegV, ktorý stanovuje, že povinná osoba, ktorá v oblastiach činností podliehajúcich pôsobnosti ZlegV nezamestnáva ďalšie osoby, ani pre ňu nepracujú ďalšie osoby na základe iného vzťahu, nemusí systém vnútorných zásad vypracovávať písomne. Tak isto poskytovateľ platobných služieb ako povinná osoba vykonávajúca činnosť podliehajúcu pôsobnosti ZlegV zmluvne iba pre jednu inú povinnú osobu, nemusí vypracovať systém vnútorných zásad, pokiaľ sa riadi systémom vnútorných zásad tejto inej povinnej osoby, v ktorom je jeho činnosť dostatočne popísaná.

Systém vnútorných zásad zahŕňa a) podrobný demonštratívny zoznam znakov podozrivých obchodov, ktoré sa môžu vyskytovať pri činnosti povinnej osoby; b) spôsob identifikácie klienta zahŕňajúci opatrenia na rozpoznávanie politicky exponovaných osôb a subjektov, voči ktorým Česká republika uplatňuje medzinárodné sankcie; c) postupy pre vykonávanie kontroly klienta a stanovenie rozsahu kontroly klienta zodpovedajúce AML/CFT riziku v závislosti na type klienta, obchodu alebo obchodného vzťahu. Systém vnútorných zásad má taktiež obsahovať d) pravidlá pre vnútornú kontrolu a vyhodnocovanie účinnosti prijatých opatrení.

Ďalšími náležitosťami systému vnútorných zásad je e) stanovenie postupu pre sprístupnenie povinne uchovávaných údajov príslušným orgánom verejnej moci; f) upravenie postupu povinnej osoby od zistenia podozrivého obchodu do momentu doručenia oznámenia o podozrivom obchode FAÚ MFČR, tak aby bola dodržaná stanovená lehota, vrátane pravidiel pre spracovanie podozrivého obchodu a určenie osôb, ktoré podozrivý obchod vyhodnocujú; g) stanovenie pravidiel a postupov, ktorými sa pri ponuke produktov povinnej osoby riadia tretie osoby jednajúce menom alebo na účet povinnej osoby; h) stanovenie opatrení, ktoré vylúčia zmarenie alebo podstatné sťaženie zaistenia výnosov z trestnej činnosti bezodkladným splnením príkazu klienta a i) technických a personálnych opatrení, ktoré zaistia odklad splnenia príkazu klienta.

Bankoví poskytovatelia platobných služieb, platobné inštitúcie, inštitúcie elektronických peňazí a osoby poskytujúca platobné služby vymedzené v § 2 ods. 1 písm. b) bode 11 ZlegV¹⁰⁷ majú navyše podľa § 21 ods. 6 ZlegV povinnosť doručiť systém vnútorných zásad FAÚ MFČR do 60 dní od kedy sa stali povinnou osobou. Oznámenie o zmenách v systéme vnútorných zásad sa taktiež ohlasuje FAÚ MFČR a to do 30 dní od ich prijatia. V prípade, že FAÚ MFČR zistí v zaslanom systéme vnútorných zásad nedostatky, stanoví

¹⁰⁷ Vid' poznámku č. 52.

povinnej osobe termín k ich odstráneniu, v ktorom musí povinná osoba písomne informovať o spôsobe odstránenia zistených nedostatkov.

Poskytovatelia platobných služieb ako osoby, nad ktorými vykonáva dohľad ČNB spadajú i do pôsobnosti vykonávacieho predpisu prijatého na základe § 21 ods. 9 ZlegV, ktorým je vyhláška č. 281/2008 Sb., o niektorých požadavkoch na systém vnútorných zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („**Vyhláška č. 281/2008 Sb.**“). Vyhláška 281/2008 Sb. zavádza povinnosť prijať pravidlá určovania AML/CFT rizikovosti klienta a pravidlá prijateľnosti klienta a povinnosť minimálne jeden krát ročne vypracovať hodnotiacu správu v oblasti predchádzania ML/FT.

Vyhláška 281/2008 Sb. ďalej stanovuje povinnosť pri vypracovávaní systému vnútorných zásad prihliadať k uznávaným AML/CFT štandardom, ktoré na svojich internetových stránkach zverejňuje ČNB. Podľa úradného vyrozumenia ČNB¹⁰⁸ za uznávané AML/CFT štandardy ČNB považuje štandardy, odporúčania, rozborý metód a trendov a obdobné dokumenty FATF a tiež dokumenty, ktoré za účelom usmernenia správnej AML/CFT praxe vydávajú Spoločné fórum medzinárodných záujmových organizácií regulátorov bánk, poisťovní a kapitálových trhov (JF); Bazilejský výbor pre bankový dohľad (BCBS); Medzinárodná organizácia komisií pre cenné papiere (IOSCO); a Medzinárodná asociácia orgánov dohľadu v poisťovníctve (IAIS).

4.3.2 Povinné školenie zamestnancov

Preventívnym AML/CFT opatrením je aj povinnosť školenia a preškolenia zamestnancov, ktoré musí povinná osoba podľa § 23 ZlegV zabezpečiť minimálne jeden krát v priebehu 12 mesiacov a vždy pred zaradením zamestnanca na pracovné miesto kde sa pri pracovnej činnosti môže stretnúť s podozrivými obchodmi. Školenie je potrebné zabezpečiť aj pre osoby, ktoré sa na predmete činnosti povinnej osoby podieľajú inak než na základe pracovnej zmluvy, pokiaľ môžu prísť do styku s podozrivými obchodmi. Pravidelné školenie by príslušným zamestnancom malo priniesť hlavne informácie o nových domácich i medzinárodných AML/CFT štandardoch a poznatkoch a o konkrétnych vlastných poznatkoch z uplatňovania AML/CFT opatrení.¹⁰⁹

V praxi sa môžeme stretnúť s problémom, ktorý nastane keď povinná osoba v požadovanom termíne zorganizuje pre svojich zamestnancov školenie, avšak niektorý

¹⁰⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY ze dne 26. května 2009 k některým požadavkům na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: Uznávané AML štandardy. In: *Věstník ČNB*. 2009. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_08_21109560.pdf [cit. 2014-11-24].

¹⁰⁹ Zvláštna časť dôvodovej správy k ZlegV.

zamestnanci sa školenia zo zdravotných alebo iných dôvodov nezúčastnia. Povinná osoba môže mať množstvo zamestnancov, ktorých sa to môže týkať zaradených na rôzne pracovné pozície v rôznych prevádzkach. Zo znenia zákona jasne vyplýva, že povinná osoba má povinnosť nie len zorganizovať školenie, ale zaistiť školenie a preškolenie príslušných zamestnancov. Riešenie popísanej situácie tak v súlade so zákonom môže byť pre povinnú osobu mimoriadne organizačne ale i finančne náročné.

5 Ostatné AML/CFT opatrenia

Legislatíva v oblasti AML/CFT sa vyznačuje vysokou mierou harmonizácie naprieč celou EÚ. Základný európsky legislatívny rámec predstavujú AML Smernica a smernica č. 2006/70/ES¹¹⁰, s tým, že z nich vyplývajúce povinnosti transponujú do národných právnych systémov príslušné národné AML/CFT normy, medzi ktoré patrí i český ZlegV. Okrem povinností povinných osôb vyplývajúcich zo ZlegV však prinášajú niektoré AML/CFT opatrenia aj priamo aplikovateľné nariadenia EÚ. Konkrétne ide o Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 z 26. októbra 2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva („**Nariadenie 1889/2005**“) a Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 z 15. novembra 2006 o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov („**Nariadenie 1781/2006**“).

5.1 Opatrenia vyplývajúce z Nariadenia 1889/2005

Nariadenie 1889/2005, ktorého účelom je naplnenie deviateho¹¹¹ z deviatich zvláštnych odporúčaní FATF proti financovaniu terorizmu, zakotvuje všeobecnú ohlasovaciu povinnosť fyzických osôb týkajúcu sa peňažnej hotovosti nad 10 000 EUR. Pri prekročení hraníc EÚ, či už smerom do alebo z EÚ s peňažnou hotovosťou nad 10 000 EUR musí osoba, ktorá má uvedenú čiastku pri sebe ohlásiť túto skutočnosť príslušným orgánom štátu, cez ktorý do EÚ vstupuje alebo EÚ opúšťa. Za peňažnú hotovosť sa pritom považuje nie len obeživo ale aj prevoditeľné nástroje na doručiteľa. Ohlásenie musí obsahovať identifikačné údaje ohlasovateľa a informácie o vlastníkovi peňažnej hotovosti; zamýšľanom príjemcovi peňažnej hotovosti; čiastke a povahe peňažnej hotovosti; jej pôvodu a zamýšľanom účele použitia; trase; a dopravnom prostriedku.

Príslušnými orgánmi, voči ktorým sa ohlasovacia povinnosť vykonáva v Českej republike sú colné úrady. Za účelom kontroly plnenia ohlasovacej povinnosti podľa Nariadenie 1889/2005 sú úradníci colných úradov oprávnený vykonávať kontroly fyzických osôb, ich batožiny a dopravných prostriedkov. V prípade nesplnenia ohlasovacej povinnosti je možné peňažnú hotovosť zadržať. Povinnosťou jednotlivých členských štátov je hlavne

¹¹⁰ Celý názov tzv. vykonávacej AML smernice je: Smernica Komisie 2006/70/ES z 1. augusta 2006, ktorou sa ustanovujú vykonávacie opatrenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokiaľ ide o vymedzenie pojmu politicky exponovaná osoba, a technické kritériá postupov zjednodušenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a výnimky na základe finančnej činnosti vykonávanej príležitostne alebo vo veľmi obmedzenom rozsahu.

¹¹¹ 40 odporúčaní FATF, odporúčanie č. 32. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations. 2012. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24] s. 99.

stanovenie primeraných sankcií za porušenie ohlasovacej povinnosti. Informácie získané z ohlásení a z vykonaných kontrol predáva Generálne riaditeľstvo ciel ČR FAÚ MFČR.

Na Nariadenie 1889/2005 nadväzuje i ZlegV. V časti piatej v § 41 rozširuje oznamovaciu povinnosť aj na prípady viacerých cezhraničných prevozov pod limitom 10 000 EUR, ktoré však v svojom súhrne v priebehu 12 po sebe idúcich mesiacov limit 10 000 EUR prekročia. § 41 ďalej upresňuje akým kurzom sa prepočítava hodnota peňažných prostriedkov v inej mene pre účely posúdenia či ide o prekročenie stanoveného limitu. Pôsobnosť colných úradov pri kontrole plnenia oznamovacej povinnosti zakladá § 42 ZlegV. ZlegV ďalej v prílohe obsahuje vzor formulára pre ohlásenie peňažnej hotovosti a v časti šiestej upravuje skutkovú podstatu správneho deliktu a priestupku neplnenia oznamovacej povinnosti pri cezhraničných prevozoch, za ktoré je možné uložiť pokutu do 10 miliónov Kč alebo prepadnutie veci.

5.2 Opatrenia vyplývajúce z Nariadenia 1781/2006

Špeciálne poskytovateľov platobných služieb sa týka Nariadenie 1781/2006, ktoré sa vzťahuje na prevody peňažných prostriedkov prijímané alebo odosielané poskytovateľmi platobných služieb usadenými v EÚ a to bez ohľadu na menu, v ktorej sú peňažné prostriedky prijímané alebo odosielané. Nariadenie 1781/2006 reaguje na siedme¹¹² z deviatich zvláštnych odporúčaní FATF proti financovaniu terorizmu a upravuje AML/CFT opatrenia špecifické pre poskytovateľov platobných služieb. Z Nariadenia 1781/2006 plynú povinnosti poskytovateľovi platobných služieb platcu, príjemcu i sprostredkujúcemu poskytovateľovi platobných služieb. Cieľom je uchovanie úplných informácií o platcovi po celej trase prevodu peňažných prostriedkov, pre účely prevencie, odhaľovania a vyšetrovania legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.¹¹³

5.2.1 Povinnosti poskytovateľov platobných služieb

Povinnosťou poskytovateľa platobných služieb platcu je zaistiť, aby prevod peňažných prostriedkov sprevádzali úplné informácie o platcovi, ktorými sa rozumie meno, adresa a číslo účtu. Úplné informácie o platcovi poskytovateľ platobných služieb platcu overí ešte

¹¹² 40 odporúčaní FATF, odporúčanie č. 16. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations. 2012, Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24] s. 71.

¹¹³ THE EUROPEAN PAYMENTS COUNCIL. GUIDANCE NOTES: On the implementation of Regulation (EC) No 1781/2006 on information on the payer transposing SR VII of the FATF related to anti money laundering and fight against terrorism into EC law. 2008, 47 s.; str. 5 Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/guidance-notes-implementation-of-regulation-ec-no-17812006/epc209-08guidance-notesfatfv2september-2008-plenarypdf/> [cit. 2014-11-24].

pred prevedením peňažných prostriedkov z dokladov, údajov alebo informácií získaných zo spoľahlivého zdroja. Záznamy o úplných informáciách o platcovi poskytovateľ uchováva po dobu 5 rokov. V prípade prevodov, pri ktorých sa poskytovatelia platobných služieb platcu a príjemcu nachádzajú na území EÚ sa nevyžaduje, aby prevody sprevádzali úplné informácie o platcovi, ale postačí len číslo účtu platcu alebo iný jedinečný identifikačný kód, podľa ktorého je možné transakciu dohľadať späť až k platcovi.

Poskytovateľovi platobných služieb príjemcu nariadenie 1781/2006 ukladá zisťovanie chýbajúcich informácií o platcovi, teda zisťovanie „*či v systéme posielania správ alebo v systéme platieb a vyrovnania používanom na prevod finančných prostriedkov sú všetky políčka v súvislosti s údajmi o príkazcovi vyplnené s použitím znakov a prístupných údajov podľa dohovorov týkajúcich sa týchto systémov posielania správ alebo systémov platieb a vyrovnania.*“¹¹⁴ Jeho povinnosťou je v prípade, že zistí že požadované informácie chýbajú alebo sú neúplné prevod buď odmietnuť alebo si potrebné informácie vyžiadať. V prípade, že určitý poskytovateľ platobných služieb pravidelne nedodáva úplné informácie o platcovi, môže poskytovateľ platobných služieb príjemcu odmietnuť všetky budúce prevody od tohto poskytovateľa, prípadne prijať rozhodnutie o obmedzení alebo ukončení obchodných vzťahov s týmto poskytovateľom. Neposkytnutie úplných informácií o platcovi poskytovateľ platobných služieb príjemcu vždy vyhodnotí a zváži, či nejde o podozrivý obchod, ktorý má byť nahlásený príslušnej finančnej spravodajskej jednotke. Záznamy o všetkých získaných informáciách o platcovi poskytovateľ platobných služieb príjemcu taktiež odkladá po dobu 5 rokov.

Povinnosťou sprostredkujúceho poskytovateľa platobných služieb je zaistenie toho, aby všetky získané informácie o platcovi, ktoré sprevádzajú prevod peňažných prostriedkov zostali s prevodom zachované. Sprostredkujúci poskytovateľ platobných služieb podobne ako poskytovatelia platobných služieb platcu a príjemcu tiež uchováva získané informácie o platcovi po dobu 5 rokov.

5.2.2 Výnimky

Povinnosti vyplývajúce z Nariadenia 1781/2006 sa v zásade vzťahujú na všetky prevody peňažných prostriedkov za využitia elektronických prostriedkov, v akejkoľvek mene, ktoré sú uskutočnené poskytovateľom platobných služieb pôsobiacim na území EÚ.¹¹⁵

¹¹⁴ Čl. 8 ods. 1 Nariadenia 1781/2006.

¹¹⁵ THE EUROPEAN PAYMENTS COUNCIL. GUIDANCE NOTES: On the implementation of Regulation (EC) No 1781/2006 on information on the payer transposing SR VII of the FATF related to anti money laundering and fight against terrorism into EC law. 2008, 47 s.; str. 7 Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge->

Vylúčené však sú kartové transakcie pod podmienkou dohľadateľnosti informácií o platcovi pomocou jedinečného identifikačného kódu a za účelom nákupu tovarov alebo služieb; prevody peňažných prostriedkov mobilnými telefónmi alebo inými digitálnymi zariadeniami alebo prístrojmi informačných technológií ak sú tieto prevody predplatené maximálne do limitu 150 EUR, alebo ak sú platené následne bez limitu avšak opäť sa vyžaduje splnenie podmienky dohľadateľnosti platcu na základe jedinečného identifikačného kódu a účelu, ktorým je nákup tovarov alebo služieb.

Nariadenie 1781/2006 sa ďalej neuplatňuje na prevody peňažných prostriedkov pri ktorých si platca vyberá hotovosť zo svojho vlastného účtu;¹¹⁶ pri ktorých medzi oboma stranami existuje povolenie k inkasu umožňujúce vzájomné platby medzi účtami, ak sú platby sprevádzané jedinečným identifikačným kódom; pri ktorých sa používajú elektronicky spracované šeky; a pri ktorých sú platca príjemca poskytovateľmi platobných služieb jednajúcimi vlastnými menami.

Povinnosti vyplývajúce z Nariadenia 1781/2006 sa taktiež nevzťahujú na prevody peňažných prostriedkov orgánom verejnej správy určeným na platbu daní, pokút alebo iných poplatkov v rámci členského štátu. Ďalšie výnimky môžu stanoviť samostatne členské štáty v prípadoch, v ktorých im Nariadenie 1781/2006 umožňuje prijať odlišnú právnu úpravu.

5.2.3 Špecifiká národných úprav

Aj keď Nariadenie 1781/2006 pristupuje k celému územiu EÚ ako k jednej jurisdikcii a stanovuje povinnosti poskytovateľov platobných služieb, ktoré sú priamo aplikovateľné, obsahuje tiež ustanovenia odkazujúce na právny poriadok konkrétnych členských štátov. Dôležité sú najmä vnútroštátne výnimky z niektorých povinností. Nariadenie 1781/2006 sa napríklad nemusí vzťahovať na prevody elektronických peňazí do hodnoty 1 000 EUR. Toto však platí len pre členské štáty, ktoré uplatňujú výnimku uvedenú v čl. 11 ods. 5 písm. d) AML smernice, teda výnimku z povinnosti hĺbkovej kontroly klienta¹¹⁷ ohľadne elektronický peňazí, ak sú dodržané tam stanovené limity.

bank/epc-documents/guidance-notes-implementation-of-regulation-ec-no-17812006/epc209-08guidance-notesfatfv2september-2008-plenarypdf/ [cit. 2014-11-24].

¹¹⁶ Aj keď text Nariadenia 1781/2006 obsahuje v čl. 3 ods. 7 pojem „prevod“ aj pre písm. a), teda v súvislosti s hotovostnými výbermi, pre výber hotovosti z platobného účtu sa v domácej zaužívanej terminológii označenie „prevod“ nepoužíva. Ide o tzv. polohotovostnou platobnú službu. Za prevody sa považujú platobné služby podľa § 3 ods. 1 písm. c) a d) ZPS. Viď kapitola 2.1.3.

¹¹⁷ „Hĺbková kontrola klienta“ je termín používaný AML smernicou. Ide však o proces zhodný s tým, ktorý ZlegV nazýva „kontrola klienta“. Viď TVRDÝ, Jiří. Pár slov k novému zákonu proti praní špinavých peňazí. *Právni rozhledy*. 2008, č. 5.

Hrozba možného kolapsu¹¹⁸ niektorých vnútroštátnych platobných systémov typu „združeného inkasa“, si taktiež vynútila možnosť výnimky v prípade prevodov v rámci jedného štátu, pri ktorých má platca s príjemcom dohodu o poskytovaní tovarov alebo služieb a čiastka transakcie neprevyšuje 1 000 EUR. Výnimku v plnom rozsahu prijala aj Česká republika, s tým, že ju vykonáva ustanovenie § 14 ZlegV.

Sankcie za postup v rozpore s Nariadením 1781/2006 určujú samostatne členské štáty, ktoré taktiež poverujú konkrétne orgány zodpovedné za vynucovanie dodržiavania Nariadením 1781/2006 stanovených pravidiel. Skutkovú podstatu správneho deliktu spočívajúceho v nedodržaní povinností vyplývajúcich z Nariadenia 1781/2006 a príslušné sankcie obsahuje § 49 ZlegV. Kontrolu plnenia povinností plynúcich z Nariadenia 1781/2006 v Českej republike vykonáva podľa § 35 ZlegV FAÚ MFČR a ČNB.¹¹⁹

Členské štáty môžu ďalej podľa článku 17 na základe zmocnenia Európskej komisie uzavrieť s krajinou alebo územím, ktoré nie sú súčasťou EÚ dohodu derogujúcu niektoré ustanovenia Nariadenia 1781/2006 tak, aby bolo možné zaobchádzať s prevodmi peňažných prostriedkov medzi touto krajinou alebo územím a dotknutým členským štátom ako s prevodmi v rámci členského štátu. Vyžaduje sa však kumulatívne splnenie nasledujúcich troch podmienok: dotyčná krajina alebo územie sa podieľa s členským štátom na menovej únii, alebo tvorí súčasť menového priestoru tohto členského štátu; poskytovatelia platobných služieb v dotknutej krajine alebo na dotknutom území sa priamo alebo nepriamo podieľajú na systémoch platieb a vyrovnania v tomto členskom štáte; a po dotknutej krajine alebo území sa vyžaduje uplatňovanie pravidiel podľa Nariadenia 1781/2006.

Prevody peňažných prostriedkov neziskovým organizáciám v rámci členského štátu tiež môžu byť predmetom odlišnej národnej úpravy. Podľa čl. 18 Nariadenia 1781/2006 sú členské štáty oprávnené poskytovateľom platobných služieb zbaviť povinnosti zaistiť, aby prevod sprevádzali úplné informácie o platcovi v prípade, že ide o prevody organizáciám vykonávajúcim neziskovú dobročinnú, náboženskú, kultúrnu, vzdelávaciu, sociálnu, vedeckú či spolkovú činnosť. Prevody peňažných prostriedkov nesmú prekročiť limit 150 EUR a príslušná nezisková organizácia je povinná zverejňovať svoje výkazy a nechávať overovať svoje účtovné závierky externým audítorom.

V súvislosti s možnosťou členských štátov vyňať prevody peňažných prostriedkov neziskovým organizáciám z povinností podľa Nariadenie 1781/2006 považujem za dôležité

¹¹⁸ TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.:. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 80-740-0099-0 s. 143.

¹¹⁹ ČNB kontroluje plnenie povinností vyplývajúcich z Nariadenia 1781/2006 povinnými osobami, voči ktorým vykonáva dohľad v zmysle ČNBZ.

poukázat' na ôsme¹²⁰ z deviatich zvlášt'nych odporúčaní FATF a dlhodobý postoj FATF týkajúci sa rizika zneužitia neziskových organizácií z pohľadu financovania terorizmu. FATF zastáva názor, že neziskové organizácie sa vyznačujú niekoľkými slabými miestami, ktoré sa teroristické organizácie pokúšajú zneužiť.¹²¹

5.3 Opatrenia vyplývajúce zo zákona č. 254/2004 Sb.

Cieľom zákona č. 254/2004 Sb., o omezení platieb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů („ZOPH“) bolo do budúcnosti hlavne obmedziť daňové úniky ale aj efektívne pôsobiť proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti¹²². ZOPH určuje kedy sú fyzické a právnické osoby pri vzájomných platbách povinné vykonať platbu výhradne bezhotovostne. ZOPH teda nakukladá povinnosti poskytovateľom platobných služieb, ale stanovuje povinnosť fyzických a právnických osôb využiť za určitých okolností k uskutočneniu vzájomnej platby práve poskytovateľov platobných služieb.

Limit, nad ktorý musí byť platba uskutočnená bezhotovostne je stanovený na 350 000 Kč, prípadne ekvivalent v cudzej mene. Do limitu sa započítavajú všetky platby medzi tým istým poskytovateľom a príjemcom platby uskutočnené v priebehu jedného kalendárneho mesiaca. Povinnosť vyplývajúca zo ZOPH sa neuplatní na taxatívne vymedzený okruh platieb.

¹²⁰ 40 odporúčaní FATF, odporúčanie č. 8. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations. 2012, Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24] s. 54.

¹²¹ Vid': FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. *FATF REPORT: Risk of Terrorist Abuse in Non-Profit Organisations*. 2014, 131 s. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-of-terrorist-abuse-in-non-profit-organisations.pdf> [cit. 2014-11-24].

¹²² Všeobecná časť dôvodovej správy k ZOPH.

Záver

Komerčných poskytovateľov platobných služieb môžeme rozdeliť na dve hlavné skupiny – bankoví a nebankoví poskytovatelia. Rozhodujúce postavenie na trhu platobných služieb majú bankoví poskytovatelia, ktorí sú privilegovaný možnosťou byť účastníkom regulovaných platobných systémov z neodvolateľnosťou zúčtovania. Aj nebankoví poskytovatelia však môžu viesť platobné účty a poskytovať platobné služby v rovnakom rozsahu ako bankoví poskytovatelia, prípadne byť účastníkmi neregulovaných platobných systémov.

Povinnosti uplatňovať konkrétne AML/CFT opatrenia vyplývajú hlavne zo ZlegV. Povinnosť uplatňovať niektoré ďalšie AML/CFT opatrenia stanovujú priamo aplikovateľné nariadenia EÚ č. 1889/2005 a 1781/2006. Všetci poskytovatelia platobných služieb, sú povinnými osobami v zmysle ZlegV. Bankoví poskytovatelia platobných služieb, teda banky a družstevné záložne majú kľúčové postavenia na finančnom trhu a predstavujú samostatnú kategóriu povinných osôb, tzv. úverové inštitúcie s najprísnejším AML/CFT režimom. Nebankoví poskytovatelia platobných služieb sú povinnými osobami ako tzv. finančné inštitúcie, pričom sa na ne vzťahuje v zásade ten istý AML/CFT regulatórny režim ako na úverové inštitúcie.

Sektorový prístup k povinným osobám plne neodráža systematiku ZlegV, ktorý povinné osoby „nediskriminuje“ podľa odvetvia činnosti a pri písaní diplomovej práce sa neosvedčil ako praktický. Povinnosti a regulatórny režim poskytovateľov platobných služieb sa takmer nelíšia od povinností a regulátorneho režimu iných subjektov finančného trhu, či dokonca povinných osôb podnikajúcich v úplne odlišných oblastiach. Opatrenia vzťahujúce sa napríklad k zisteniu totožnosti skutočného majiteľa alebo pôvodu peňažných prostriedkov budú vykonávať všetky povinné osoby podobným spôsobom. Všetky povinné osoby budú tak isto rovnako uchovávať získané informácie a oznamovať podozrivé obchody.

Odlíšny prístup budú povinné osoby činné v rozdielnych odvetviach voliť nie na základe odlišných znakov podozrivých obchodov s ktorými sa pri svojej činnosti stretávajú, prípadne odlišnosti skupiny klientov, ktorým svoje služby poskytujú, ale na základe im vlastných prevádzkových limitácií spojených napríklad s celkovým množstvom klientov. Takisto aj ZlegV odráža praktickú realitu v tom, že povinnosti prípadne výnimky z povinností určuje skôr na základe technických výziev spojených s uplatňovaním AML/CFT opatrení a s prihliadnutím k obvyklej veľkosti klientskej základne tej ktorej povinnej osoby.

Namiesto analýzy opatrení pri činnosti vybranej kategórie povinných osôb preto ako vhodnejší prístup k skúmaniu AML/CFT opatrení navrhujem analýzu jednotlivých konkrétnych opatrení vo vzťahu ku všetkým druhom povinných osôb. Tento prístup umožní lepšie pochopenie problémov spojených s realizáciou konkrétneho opatrenia a tiež zváženie nákladov na jeho uplatňovanie, efektivity v praxi a celkového prínosu pre spoločenský záujem na potláčaní ML/FT.

ZlegV, ktorého podoba je významne ovplyvnená AML Smernicou harmonizujúcou AML/CFT opatrenia naprieč celou EÚ zavádza komplexný a robustný systém AML/CFT opatrení. Oproti prvým legislatívnym krokom proti ML/FT v podobe predchádzajúcich AML smerníc a zákona z roku 1996 je súčasný systém detailne prepracovaný s tým, že jednotlivé inštitúty na seba nadväzujú a vhodne sa dopĺňajú. *De lege ferenda* úvahy o možnom zlepšení AML/CFT systému by sa preto mali zamerať skôr na prípadné rozšírenie okruhu povinných osôb a reakcie na novo vznikajúce inštitúty súvisiace napríklad s rekodifikáciou súkromného práva prípadne zmien v oblasti kolektívneho investovania.

Aj napriek konštatovanej celkovej kvalite AML/CFT systému je niekoľko oblastí, v ktorých vidím priestor na zlepšenie jednotlivých opatrení a to i len z pohľadu poskytovateľov platobného styku, na ktorých sa diplomová práca zameriava. Rozšírenie inštitútu PEP i o domáce politicky exponované osoby by napr. výrazne zvýšilo jeho AML potenciál, s tým, že je rozumné predpokladať, že s identifikáciou domácich politických exponovaných osôb by navyše ani pre povinné osoby neboli spojené omnoho vyššie náklady. Ďalším možným zlepšením by mohlo byť zavedenie časového hľadiska pri všeobecnom limite 1 000 EUR, ktorým by sa predišlo častým transakciám v nižších hodnotách v celkovom súhrne stanovený limit mnohonásobne presahujúcich.

Taktiež v oblasti identifikácie a kontroly klienta existuje určitý priestor k zlepšeniu. Namiesto zovšeobecňujúceho prístupu ku všetkým klientom by zákon mohol umožniť voľnejší režim pre širšiu skupinu klientov u ktorých je miera ML/FT rizika nízka. Uplatňovanie opatrení identifikácie a kontroly klienta by navyše najmä vo vzťahu k zahraničným osobám mohlo byť významne uľahčené zavedením možností podrobiť sa tejto povinnosti priamo v zahraničí či už pred zahraničným notárom alebo zastupiteľským orgánom Českej republiky.

Samostatne v oblasti potláčania financovania terorizmu vnímam ako nedostatok súčasné znenie definície financovania terorizmu založenom na odkaze na skutkové podstaty trestných činov teroru a teroristického útoku. Toto znenie pri striktnom výklade vylučuje možnosť českých subjektov účinne sa zapájať do boja proti medzinárodnému terorizmu.

Nakoniec je potrebné ešte zdôrazniť dôležitosť úvah o proporcionalite AML/CFT opatrení. Každé AML/CFT opatrenie predstavuje zásah do sféry súkromia osôb prípadne i do ďalších základných práv. Navyše s uplatňovaním AML/CFT opatrení sú pre povinné osoby spojené významné technologické, personálne a teda v konečnom dôsledku i finančné nároky. Pri zavádzaní jednotlivých AML/CFT opatrení je preto vždy nutné citlivo zvážiť ich prínos ale aj negatívne dopady na spoločnosť.

Zoznam použitých zdrojov

Právne predpisy

1. Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu
2. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 z 26. októbra 2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva
3. Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 z 15. novembra 2006 o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov
4. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb.
5. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2006 Sb.m.s.
6. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 75/2013 Sb.m.s.
7. Vyhláška ČNB č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu
8. Vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
9. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
10. Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
11. Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech
13. Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
14. Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí
15. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
16. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
17. Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Všetky v znení k 24.11.2014.

Literatúra

1. BERAN, J.; DOLEŽALOVÁ, D.; STRNADEL, D.; a ŠTĚPÁNKOVÁ, A.; *Zákon o platebním styku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, xvi, 676 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691
2. BRISARD, Jean-Charles. *TERRORISM FINANCING: Roots and trends of Saudi terrorism financing*. New York, 2002, 34 s. Dostupné z: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/22.pdf> [cit. 2014-11-24]
3. GÓMEZ, Juan Miguel del Cid. A Financial Profile of the Terrorism of Al-Qaeda and its Affiliates. *Perspectives on Terrorism*. 2010, roč. 4, č. 4. Dostupné z: <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/113> [cit. 2014-11-24]
4. GRAYCAR, Adam a Peter N GRABOSKY. *Money laundering in the 21st century: risks and countermeasures : seminar held on 7 February 1996, Canberra, Australia*. Canberra: Australian Institute of Criminology, 1996, x, 49 s. Research and public policy series, no. 2. ISBN 06-422-4011-6
5. KALABIS, Zbyněk. *Boj bank proti praní špinavých peněz*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2009, 92 s. ISBN 978-807-2651-474.
6. MCDOWELL, John; NOVIS Gary. The Consequences of Money Laundering and Financial Crime. *An Electronic Journal of the U.S. Department of State*. Dostupné z: <https://www.hsdl.org/?view&did=3549> [cit. 2014-11-24]
7. ODEH, Ismail A. *Anti-money laundering and combating terrorist financing for financial institutions*. Pittsburgh, Pennsylvania: Dorrance Publishing, 2010, xii, 286 s. ISBN 978-143-4904-539
8. PIHERA, V.; SMUTNÝ, A.; SÝKORA P.; *Zákon o bankách: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xviii, 499 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-899
9. REZKOVÁ, Marie. Náhled do vybrané problematiky zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. *JurP. - Jurisprudence (Wolters Kluwer)*. 2009, č. 3
10. SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-238-3
11. ŠVORČÍK, Otakar, ČÍŽKOVÁ Lenka. Jak zjistit konečného vlastníka a konečného beneficianta. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, č. 4, s. 24-29. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_04_2012_web.pdf [cit. 2014-11-24]
12. TVRDÝ, Jiří; BÁRTOVÁ, A.; *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xiv, 501 s. ISBN 80-740-0099-0
13. TVRDÝ, Jiří. Pár slov k novému zákonu proti praní špinavých peněz. *Právní rozhledy*. 2008, č. 5.

14. TVRDÝ, Jiří. Právo proti praní špinavých peněz a financování terorismu. *Ad Notam: Notářský časopis*. 2008, roč. 14, č. 6, s. 193-197. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2008_6.pdf [cit. 2014-11-24]
15. QUIRK, Peter J. Macroeconomic implications of money laundering. *Trends in Organized Crime*. 1997, roč. 2, č. 3, s. 10-14
16. QUIRK, Peter J. Money laundering: muddying the macroeconomy. *Finance & Development* 1997, roč. 34, č. 1

Iné dokumenty

1. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *K výjimce z povinnosti identifikace a kontroly klienta podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti*. 2013, 2 s. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/k_vyjimce_z_povinnost_i_identifikace.pdf [cit. 2014-11-24]
2. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY ze dne 26. května 2009 k některým požadavkům na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: Uznávané AML standardy. In: *Věstník ČNB*. 2009. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_08_21109560.pdf [cit. 2014-11-24]
3. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku* z 13.2.2013 dostupné online z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf [cit. 2014-11-24]
4. COMMITTEE OF EXPERTS ON THE EVALUATION OF ANTI-MONEY LAUNDERING MEASURES AND THE FINANCING OF TERRORISM (MONEYVAL). *Bulgaria - Report on Fourth Assessment Visit: Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*. 19. septembra 2013, 240 s. Dostupné z: [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/BUL4-MERMONEYVAL\(2013\)13_ENG.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/BUL4-MERMONEYVAL(2013)13_ENG.pdf) [cit. 2014-11-24]
5. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. *FATF Guidance: Politically exposed persons (recommendations 12 and 22)*. 2013, 34 s. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf> [cit. 2014-11-24]
6. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations*. 2012, 128 s. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [cit. 2014-11-24]

7. FATF - THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE. *FATF REPORT: Risk of Terrorist Abuse in Non-Profit Organisations*. 2014, 131 s. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-of-terrorist-abuse-in-non-profit-organisations.pdf> [cit. 2014-11-24]
8. FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický pokyn pro podání oznámení o podezřelém obchodu*, dostupný na: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/oznameni-podezreleho-obchodu> [cit. 2014-11-24]
9. FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický pokyn ke zjišťování skutečného majitele povinnými osobami: Metodický pokyn č. 3*. 2013, 6 s. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/novinky-fau/2013/metodicky-pokyn-ke-zjistovani-skutecneho-15015> [cit. 2014-11-24]
10. FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚTVAR MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - ZOBECNĚNÁ VÝKLADOVÁ STANOVISKA MF K ZÁKONU Č. 253/2008 Sb.* dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar> [cit. 2014-11-24]
11. ROTH, John; GREENBERG, Douglas; WILLE, Serena. *Monograph on Terrorist Financing*. Dostupné z http://counterterrorismblog.org/upload/2008/09/911_TerrFin_Monograph.pdf [cit. 2014-11-24]
12. THE EUROPEAN PAYMENTS COUNCIL. *GUIDANCE NOTES: On the implementation of Regulation (EC) No 1781/2006 on information on the payer transposing SR VII of the FATF related to anti money laundering and fight against terrorism into EC law*. 2008, 47 s.; Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/guidance-notes-implementation-of-regulation-ec-no-17812006/epc209-08guidance-notesfatfv2september-2008-plenarypdf/> [cit. 2014-11-24]
13. ÚŘAD OSN PRE DROGY A KRIMINALITU (UNODC). *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report*. 2011, 138 s. Dostupné z: [http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit financial flows 2011 web.pdf](http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf) [cit. 2014-11-24]
14. ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ. *STANOVISKO č. 6/2004 v znění revidovanom k augustu 2009* dostupné na http://www.uoou.cz/files/stanovisko_2004_6.pdf [cit. 2014-11-24]

Abstrakt

Potlačování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu je jednou z neoddelitelných součástí boje proti terorismu a samotným predikativním trestným činům, z kterých nelegální výnosy pocházejí. S cílem zahladit stopy po přesunech majetku se legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu uskutečňují prostřednictvím množství peněžních převodů a dalších platebních služeb. Proto je v tomto úsilí důležité zaměřit se zejména na sektor poskytovatelů platebních služeb, v roli kterých z pohledu potlačování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu vystupují i banky a některé další subjekty finančního trhu.

Klíčovým právním předpisem ve zkoumané oblasti je zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, podle něhož mají poskytovatelé platebních služeb postavení povinných osob. Diplomová práce zkoumá jednotlivá opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, povinnost uplatňování kterých vyplývá povinným osobám z domácí platné právní úpravy a přímo aplikovatelných evropských předpisů.

Klíčová slova: legalizace výnosů z trestné činnosti, financování terorismu, platební služby

Abstract

Suppressing the legalisation of the earnings of criminal activities along with the terrorism financing represent the essential aspect of terrorism and predicative crimes (from which the illegal earnings are obtained) prevention. Focusing on concealing the tracks of money transfers, the legalisation of the earnings of criminal activities and terrorism financing is being proceeded throughout a series of money transfers and with the help of other financial services. Therefore, it is crucial to mainly focus on the field of payment services providers when trying to suppress these activities. For the purposes of suppressing the legalisation of the earnings of criminal activities and terrorism financing the banks and other bodies on the financial market are relevant providers of the payment services.

The key legal provision regulating the domain in question is the Act no. 253/2008 Coll. (regarding certain precautions against the legalisation of the earnings of criminal activities and terrorism financing) which puts the payment services providers in the role of liable subjects. The diploma theses analyses individual precautions against the legalisation of the earnings of criminal activities and terrorism financing, whose implementation is posed on

the liable subjects by national legislation, as well as the provisions of the European union, which are directly applicable.

Key words: money laundering, terrorism financing, payment services